

בעזה ש"ת

# קונטרס יגיד צדק

ע"ש הפסוק (משלי י"ב י"ז) יפיה אמונה יגיד צדק ועד שקרים מרמה

והוא תוכן הדרשה [עם קצת הוספות] שהשמיע בקהל רב

הרה"ג מוהר"ר יצחק לעבאוויטש שליט"א

בבית מדרשו אהל אברהם

בליל ששי פ' נח שנת תשמ"ב לפ"ק

למחות נגד דברי בזיון על כ"ק איתן אדונינו גאון ישראל וקדושו מרן  
מסאטמאר זי"ע ועל ספרו הבחיר ויואל משה, וגם דברים אשר בהם ניתן  
מגרעות לדרך הקדוש של מרן החת"ס ותלמידיו זי"ע, שנשמעו בקהל  
מחזיקי הדת בירושלים עיה"ק, במוצאי שבת תורה שנת תשמ"ב לפ"ק  
ובסופו נדפס פאקסמיליא ממכתב ופיתקא ששלח הגה"צ מבילגוריא וצוק"ל  
לרבינו זי"ע]

יצא לאור על ידי

בית המדרש אהל אברהם

ע"ש הגה"צ מוה"ר אברהם ל"ש זצוק"ל הי"ד רב בק"ק סאמאש-אויזוואר יצ"ו  
בן הגה"ק מוה"ר ברוך בענדיט ל"ש זצוק"ל הי"ד אבדק"ק קראסנא יצ"ו

בהנהלת הרה"ג מוה"ר יצחק לעבאוויטש שליט"א

146 RUTLEDGE ST. BROOKLYN N. Y.

## מודעה גלוי'

הרשות נתונה לכל מי שרוצה. להדפיס עוה"פ את הקונטרס הזאת, ובתנאי שידפיסו כמתכונתו מבלי תוספות ומגרעת ושנוי אף באות אחת.

המו"ל

## לשאלת רבים

אנו מודעים אשר הטעיפס של הדרשה אפשר להשיג  
אצל

S&W. Appliances store 183 Ross st.

ואצל

All Home Appliances 196 Lee av.

# אקדמות מילין

לבקשת ודרישת רבים הננו מוציאים בזה לאור עולם תוכן הדרשה  
שאמר בקהל רב כבוד הרב"ג מוהר"ר יצחק לעבאוויטש שליט"א המרא  
דאתרא של בית מדרשינו, בליל ששי פ' נח שנת תשמ"ב לפ"ק, להשיב  
מלחמת ה' השערה ולמחות נגד דברי בזיון שנשמעו בקהל מחזיקי הדת  
בירושלים עיה"ק במוצאי שמחת התורה העבר.

וצריכין אנו למודעי, כי מפני מהירות המלאכה אשר ה' ברצונינו  
להוציא לאור במוקדם האפשרי, אפשר וימצא בפנים הקונטרס דברים  
הנלקים בחסר ויתר, ואף שבדרך כלל השגחנו שיהי' הדבר בשלימות, עכ"ז  
שגיאות מי יבין ותקותינו שידינו הקורא לכף זכות.

כמובן שכל הענינים שנאמרו בהדרשה ונדפסו פה, הם רק בקיצור  
נמרין ממה שאפשר להאריך בדברים העומדים ברומן של עולם כגון אלו  
ובפרט כי גוף הדרשה נאמר מבלי הכנה הרבה כראוי, מחמת כי ירט הזמן  
שלא להשהות דברי בזיון אלו מבלי מחאה, אולם גם במעט הנאמר והנדפס  
פה יש בה די והותר להשיב מענה נגד דברי הביטול שנאמרו ברבים, וישמע  
חכם ויוסיף לקח כהנה וכהנה.

עינינו צופיות לתקות כל בית ישראל, עת ביאת משיח צדקינו שאז  
יכירו וידעו כל באי עולם לעבוד את הש"ת שכם אחד בדרך המסורה לנו  
מדור דור ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

**הגבאים דביהמ"ד אהל אברהם**

\* \* \*

קונטרס הזה שהוא העתק מהדברים שאמרתי ברבים בתכם תלמידי החביב  
והנאמן מו"ה חיים יצחק אייזיק קעפעטשני"ו ועבר תחת שבט הביקורת  
של"י כפי מסת הפנאי, ורובי דברים דנתי לפני ת"ח ויראי ד' והסכימו לדברי  
ומי שיש לו איזה הערות, קושיות או ספיקות על הדברים המובאים בקונטרס  
הזה יוכל לפנות אלי, ואקו' שאוכל להשיב לו בעזרת החונן לאדם דעת.  
כו"ח ד' מהחשון שנתשמ"ב יומא דהילולא של זקני הגה"ק מוהר"ר יעקב  
שפירא זצוק"ל אבד"ק מערצאל יצ"ו

אנא זעירא דמן חבריא

יצחק לעבאוויטש

הנה לא איש דברים אנכי לעמוד בקהל רב ולערוך שיח ולהתריע נגד פירצות הדור ודומיהן. אולם כעת ההכרח יאלצוני, כמאמר החכם ההכרח לא יגונה ולא ישובח, כי חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש למשמע אוזן דאבה נפשינו. כי כמוצאי שמחת תורה העבר נשמעו דברים בוטים כמדקרות חרב, בביהמ"ד קהל מחזיקי הדת בירושלים עיה"ק, נגד רבינו הקדוש מסאטמאר זי"ע ונגד ספרו הבהיר ויואל משה, וגם מגרעות נתן לדרך הקדוש של התבדלות מרשעים והנגררים אחריהם, של רבינו הקדוש משה איש האלקים החת"ס סופר זי"ע ותלמידיו הקדושים ותלמידיו תלמידיו, ע"כ אמרתי בלבי לא עת לחשות, ועלינו למחות נגד הדברים למען כבוד מו"ר הגה"ק מסאטמאר זי"ע כדין תלמיד לרכו ובפרט לרכן ומאורן של ישראל, וגם להשיב דברים נכוחים נגד אמריו שהרהיב עוז בנפשו לבטל ענינים אשר הם קדושים ויקרים בעינינו. ואין כוונתי בזה לבטל את מי שהוא בדברי בזיון, רק להשיב קושט אמרי אמת על הדברים הבלתי נכונים שנשמעו כאותו מעמד.

ומה שהרהבתי בנפשי עוז לדבר לפני קהל ועדה בענינים העומדים ברומו של עולם כגון אלו, לפי שזכיתי במשך שנים רבות להסתופף בצילא דמהימנותא של צדיקים, חסידים ואנשי מעשה, ולקבל מהם לקח טוב, תחלה למקראי קודש מה שזכיתי לשמוע דא"ח מפום ממלל רבדין מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע, אשר בכל עת ועידן ובפרט בעת ס"ג נשא מדברותיו לברר ולהבהיר הדרך הקדוש המסורה לנו משנות דור ודור, וגם זכיתי לשמש את כבוד מו"ר הרה"צ מקיוויאשד זצוק"ל, במשך הרכה שנים, אשר הוא הגבר שהרכה סבר וקיבל מרבותינו הקדושים נ"ע מדורות הקודמים ודלה והשקה מים חיים זכים וברורים ממעין היוצא מבית ה', וכן הרבה שמעתי ולמדתי מכבוד מורי דו"ז הגה"צ מקראסנע זצוק"ל, בעת אשר לימד ברבים פרקי אבות, אשר אז גילה קצת מסתורין שכלכבו הטהור ולימד את העם דעת להחזיק מעמד בדרך המסורה לנו מדור דור, וגם מה ששמעתי ממנו בזמנים שונים שהשפיע לשומעי לקחו יסודות נאמנים איתן מוצקות מדרך רבותינו הקדושים מאורי הגולה תלמידיו מרן החח"ס זי"ע, וכן זכיתי לקבל קצת לקח טוב מאת הגה"צ משאפראן זצוק"ל במשך זמנים טובא. ובכל אלה תמכתי יתדותי, לפעול בנפשי להשפיע גם לאחרים מהני מילי מעלייתא שקבלתי, כי כל הענינים הללו שברצוני כעת לברר כשמלה לאו מדעתא דנפשאי הם, רק הכל הוא מה ששמעתן אזני במשך השנים הללו. ממקורות מים חיים הללו

ובעמדי במקהלנו, אפתח קצת בד"ת מענין לענין באותו ענין. במקרא קודש (במדבר כ"ט ל"ה) ביום השמיני עצרת תהי' לכם וגו', וברש"י שם וז"ל ולשון חבה הוא זה כבנים הנפטרים מאביהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עכבו עוד יום אחד ע"כ, וצ"ב הענין של קשה עלי פרידתכם, וכי אחר החג הקדוש של סוכות. נפרדים ישראל עם קדוש מאת השי"ת.

ואמרתי לפרש בהקדם דברי רבינו הקדוש זי"ע (בח"ת לחג הסוכות) וזל"ק, במד"ר וכו', עוד שם פרי עץ הדר אלו ישראל מה אתרוג זה יש בו טעם וריח כך ישראל יש בהם בנ"א שיש בהם תורה ויש בהם מעש"ט וכו', ערבי נחל אלו ישראל וכו'. כך הם ישראל יש בהם בנ"א שאין בהם לא תורה ולא מעש"ט ומה הקב"ה עושה להם, לאבדן א"א אלא אמר הקב"ה יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו. ויש להבין למה דוקא בסוכות וכו', עושין רמז זה ולא בשאר ימות השנה וכו'. י"ל עפ"י"מ דאיתא בספה"ק זרע קודש לפרש הפסוק למען ידעו דורותיכם וכו' דמצות סוכה סגולתה להשפיע דעת לאדם, וז"פ למען ידעו דורותיכם שיבואו לידי דעת ע"י מצות סוכה.

והנה כבר אמרתי כמה דאיתא במדרש הנ"ל יוקשרו כולם אגודה אחת וכו'. דלכאורה יל"ד הלא כל דבר שיכולין לעשות בפועל אין עושין אותו כרמז וכו', אלא נראה מזה שדבר זה א"א לעשותו בפועל להיות מחובר ומקושר עם בנ"א שאין בהם לא תורה ולא מעש"ט שיכול להיות קלקולו יתר על תיקונו, ורק ברמז ע"י מצות ד' מינים מקשרין אותו יחד לכפר אלו על אלו, אמנם גם רמז זה לא אמרו לנו לעשותו בשאר ימות השנה וכו' רק בסוכות שמצות סוכה משפיע לנו דעת אמיתית כנ"ל בזרע קודש, אז הורו לנו לעשות רמז זה להיות נעשין אגודה אחת עם בנ"א שאין בהם לא תורה ולא מעש"ט וכו' ולא בשאר ימות השנה, עכל"ק של רבינו.

ועפ"י"ז אמרתי ליישב דהנה בגמר חג הסוכות אשר עלינו להפרד מאנשים החטאים האלה בנפשותם ולא יהי' לנו עמהם שייכות אף ברמז, אז אומר הקב"ה קשה עלי פרידתכם, שאתם צריכים להפרד ביניכם, ואף שהדבר הזה הוא הכרוז ובע"כ צריך להיות כך שהוא הדרך האמיתי, אמנם קשה לפני הקב"ה שצריכין להוציא חלק מישראל מאת הכלל ישראל וכמש"כ הרה"ק מקאמארנע זי"ע בסה"ק היכל הברכה בשם צדיקים שבעת שהוציאו מן הכלל ישראל את כת הפראנקיסטן ימ"ש ראו השכינה הקדושה מעוטף בשחורים ומייללת על הכרת אבר מן הגוף המאוחד של כלל ישראל, ואף שהוצרכו לעשות כן עכ"ז קשה היא זאת לפני הקב"ה שהוצרכו להגיע לזאת, וזה הכוונה קשה עלי פרידתכם מה

שצריכים להפריד מן הרשעים ולא להתחבר עמהם כלל וכלל כדרך המסורה לנו מרכותינו הקדושים נ"ע.

ועכשיו נבא לגוף הענין שברצוני לבאר עכשיו, הנה אחד מהדברים אשר הרבה לא הבינו את רבינו בזה וגם חלקו עליו, הוא כמה שכתב בספרו הבהיר ויואל משה (בסוף מאמר ג' שבועות) שנשתכחה דרך הבעש"ט הקדוש מהדור, וע"ז תמהו כולם ולא הבינו פשר דבר, וגם הדרשה הלז שע"ז אנו דנין עכשיו, תוכנו ונקודת דבריו הולך סובב על קוטב זה לבטל את דברים הללו, וע"כ בתחלת דברי הנני בזה לדבר קצת מענין הזה, לבאר את שיטת רבינו והשקפתו בנידון הלז, אולם מתחילה הנני רואה לנכון למסור פה בשער בת רבים הדברים כהווייתן שנאמרו שם — אף שבוודאי הרבה שמעו את הדברים על הטעיפס שנתפרסמו, — אולם יותר נכון למסור הדברים כהווייתן בלי תוספות ומגרעת וע"ז להשיב אמרים כדי שיתברר הדבר בבירור גמור, (הטעיפ שהגיע לידי הוא אורגינעל ויצא לאור ע"י מכון אור הצפון דחסידי בעלזא).

הנה באמצע דבריו הוא אומר שם בזה"ל "ס'איז דא אזעלכע מענטשן וואס מ'גייט צו זיי צו און מ'פרעגט זיי ר' איד, פארוואס זאגסטו אזא זאך וואס איז אקעגן תורה, א קעגן מענטשליכקייט א קעגן חסידות, ענטפערט ער אים: לאזט מיך געמאך טאָטש מיך נישט איך האב א אנדערע שיטה, וואס איז די שיטה, די ערשטע זאך איז אז חסידות און תורת הבעש"ט איז בטל".

תחלה נשיב על דבריו אלו, הנה כל דבריו אלו להד"ם, לא נמצא דבר כזה בכל הספר ויואל משה שתורת הבעש"ט הוא בטל ח"ו, דברי רבינו הם שדרך הבעש"ט נשתכחה לגמרי מהדור וזה הוא דבר אחר לגמרי ממה שהוא אומר שתורת הבעש"ט הוא בטל וששולל נצחיותה, ח"ו לומר כן, אינו בנמצא דבר כזה בכל ספה"ק ויואל משה ובשאר ספריו, ולא אמר זאת ולא עלה על לבו מעולם. ולהלן עוד נאריך בזה.

והשנית, אף אם נודה לדבריו אשר כששואלים את אחד שאלה הנ"ל, תשובתו הוא שהוא משתייך אל בעלי השיטה [כלשונן], לגמרי אין כוונתו של המשיב לענין של נשתכחה דרך הבעש"ט, רק אל הענין של מלחמת ה' בעמלק מדור דור והתבדלות מרשעים וכל הנגררים אחריהם, ותשובה כזו על שאלה זו אינו ממין התשובה כלל וכלל כי גם אלו שסוברים שעדיין ישנו דרך הבעש"ט יוכלו לקבל זאת הדרך הקדוש של התבדלות מרשעים ומלחמת ה', ואין זה סתירה כלל וכלל כאשר נבאר עוד.

ועכשיו אעתיק דבריו להלן [בתשובת בעלי השיטה] וז"ל "די אלע ענינים, זאכן מיט חסידות דאס איז נישט וויכטיג, מען דארף זיך נישט מבטל זיין פאר קיין דעת תורה דער עיקר איז די שיטה". וכן להלן הוא אומר בזה הלשון "און אויך אפילו נאכ'ן חורבן פון אייראפע האט אונז דער אייבירשטער איבערגעלאזט צדיקי עולם וואס זיי האבן געהיטן אויפן גחלת עס זאל זיך נישט חלילה אויסלעשן אינגאנצן, און דאס גופא איז א הוכחה אויפן נצחיות פון תורת הבעש"ט הק' וכו', וויאזוי האט אויסגעזען, וואס פאר א שפלות וואס פאר א שכינתא בגלותא דא איז געוועזן. און וויאזוי זיי האבן באוויזן מיט אייבירשטענס הילף און מיטן כח פון בעש"ט ותלמידיו אז דער פייער האט זיך אנגעצינדן און עס ברענט ב"ה און עס וועט ברענען ביז משיח וועט קומען", עכ"ל.

הנה ראה ראינו שכל דבריו הולך טובב אל קוטב זה, שהכל מה שנשאר בדרך התורה הוא רק מכח החסידות וכח דרך הבעש"ט, וזה מוכח על נצחיות דרך הבעש"ט, ואשר על כן, א"א לומר שדרך הבעש"ט נשתכחה, ומי שאומר אחרת דבריו מופרכים.

וע"כ גם תשובתינו יהי' תחלה על קוטב הלז, ונחלק דברינו על שני ענינים (א) להוכיח בצדק את השקפתו של רבינו בענין של נשתכחה דרך הבעש"ט, (ב) לברר גלוי לכל בר דעת כי דרך הבעש"ט בלי התמזגות עם דרכו של מרן החת"ס זי"ע ותלמידיו בענין של מלחמת ה' בעמלק והתבדלות מרשעים, א"א להשתמש בזה בדורותינו אלה כי אינו מבטיח עתיד לדורות נאמנים לה' ולתורתו. ובדברינו אלה נבאר גם טעותם של אלה המפרסמים ברבים, כי ע"י הלימוד ועסק בעמקות חסידות חב"ד אין אנו צריכין עוד לדרך ההתבדלות של תלמידי החת"ס זי"ע, [ואגב פה המקום להזכיר את מורי דודי זקני הגה"צ מקראסנא זצוק"ל שהיה מפורסם במלחמתו מלחמת הקודש נגד כל פירצה ואשר היה נטבע בדם לבבו הדרך הקדוש של התבדלות, ומקובלים אנו ועומדים שהרבה עסק בספרי חב"ד ועוד בימי חורפו עמד בקשרי המכתבים עם הרה"ק מהריי"צ שניאורסאן האדמו"ר מליובאוויטש זצוק"ל, ועם כל זה מעולם לא עלה על דעתו שע"י התעמקות בספרי חב"ד וההליכה בדרך הזה אין אנו נצרכים לדרך של התבדלות]. וסוברים גם שצריכים לפרסם את שיטת החב"ד במסי"נ ממש לפי שבזה תלוי קירוב הגאולה, וגם שאר ענינים בזה אשר רבו כמו רבו בלכולי המוחות עד אין לשער.

ועכשיו אעתיק דבריו להלן [בתשובת בעלי השיטה] וז"ל "די אלע ענינים, זאכן מיט חסידות דאס איז נישט וויכטיג, מען דארף זיך נישט מבטל זיין פאר קיין דעת תורה דער עיקר איז די שיטה". וכן להלן הוא אומר בזה הלשון "און אויך אפילו נאכ'ן חורבן פון אייראפע האט אונז דער אייבירשטער איבערגעלאזט צדיקי עולם וואס זיי האבן געהיטן אויפן גחלת עס זאל זיך נישט חלילה אויסלעשן אינגאנצן, און דאס גופא איז א הוכחה אויפן נצחיות פון תורת הבעש"ט הק' וכו', וויאזוי האט אויסגעזען, וואס פאר א שפלות וואס פאר א שכינתא בגלותא דא איז געוועזן. און וויאזוי זיי האבן באוויזן מיט אייבירשטענס הילף און מיטן כח פון בעש"ט ותלמידיו אז דער פייער האט זיך אנגעצינדן און עס ברענט ב"ה און עס וועט ברענען ביז משיח וועט קומען", עכ"ל.

הנה ראה ראינו שכל דבריו הולך סובב אל קוטב זה, שהכל מה שנשאר בדרך התורה הוא רק מכח החסידות וכח דרך הבעש"ט, וזה מוכח על נצחיות דרך הבעש"ט, ואשר על כן, א"א לומר שדרך הבעש"ט נשתכחה, ומי שאומר אחרת דבריו מופרכים.

וע"כ גם תשובתינו יהי' תחלה על קוטב הלז, ונחלק דברינו על שני ענינים (א) להוכיח בצדק את השקפתו של רבינו בענין של נשתכחה דרך הבעש"ט, (ב) לברר גלוי לכל בר דעת כי דרך הבעש"ט בלי התמזגות עם דרכו של מרן החת"ס זי"ע ותלמידיו בענין של מלחמת ה' בעמלק והתבדלות מרשעים, א"א להשתמש בזה בדורותינו אלה כי אינו מבטיח עתיד לדורות נאמנים לה' ולתורתו. ובדברינו אלה נבאר גם טעותם של אלה המפרסמים ברכים, כי ע"י הלימוד ועסק בעמקות חסידות חב"ד אין אנו צריכין עוד לדרך ההתבדלות של תלמידי החת"ס זי"ע, [ואגב פה המקום להזכיר את מורי דודי זקני הגה"צ מקראסנא זצוק"ל שהיה מפורסם במלחמתו מלחמת הקודש נגד כל פירצה ואשר היה נטבע בדם לבבו הדרך הקדוש של התבדלות, ומקובלים אנו ועומדים שהרבה עסק בספרי חב"ד ועוד בימי חורפו עמד בקשרי המכתבים עם הרה"ק מהריי"צ שניאורסאן האדמו"ר מליובאוויטש זצוק"ל, ועם כל זה מעולם לא עלה על דעתו שע"י התעמקות בספרי חב"ד וההליכה בדרך הזה אין אנו נצרכים לדרך של התבדלות]. וסוברים גם שצריכים לפרסם את שיטת החב"ד במסי"נ ממש לפי שבזה תלוי קירוב הגאולה, וגם שאר ענינים בזה אשר רבו כמו רבו בלבולי המוחות עד אין לשער.



והנה להסביר את השקפתו של רבינו בענין של נשתכחה דרך הבעש"ט נעתיק בזה קודם את לשון רבינו, הנדפסים בספה"ק דברי יואל (פ' צו דף קכ"ב) וזל"ק, ובבחינה זו הוא ביאור הענין במה שכתב הבעש"ט הקדוש ז"ל באגרתו לגיסו הגה"ק מוהר"ר גרשון קיטובער זלה"ה הנדפסת בסוף ספר פורת יוסף וזל"ק שם עשיתי עליות נשמה וכו'. ושאלתי את פי משיח אימת קאתי מר והשיב לי בזאת תדע כעת שיתפרסם לימודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעיינותיך חוצה מה שלמדתי אותך והשגת ויוכלו גם המה לעשות יחודים ועליות כמוך וכו' ולא ניתנה רשות כל ימי חיי לגלות זאת ובקשתי עבורך ללמד אותך ולא הורשיתי כלל ומושבוע ועומד אני על זה עכ"ל הקדוש. והנה זה וודאי שאין להעלות על הדעת שהיום יכולים להשיג מדריגה זו שאמר משיח להבעש"ט הקדוש, כי אם ברור לא זכו למדריגות אלו ק"ו בדורינו השפל, ולאפוקי מדעת השוטים הסוברים כי היום יתקיים זה שיפוצו מעינותיו החוצה, אלא שהדברים נאמרו על דורו של הבעש"ט הקדוש שאילו היו זוכים להשיג מדרגותיו היתה הגאולה כמו שאמר לו משיח, אבל עתה כבר חלפו ועברו זמנים אלו ובלעדי זאת תבא הגאולה, עכ"ל של רבינו בדברי יואל.

רואים אנו בעליל שאין כוונת רבינו לומר שבטלה תורת הבעש"ט זי"ע, וכאילו שעלינו לשכוח ח"ו שהיה בעש"ט הקדוש בעולם, וכמו שקרא את זאת בלשונו "השוללים את דרך הבעש"ט" ח"ו מלומר כן על רבן ומאורן של ישראל שהעמיד לגיון של מלך ההולכים בדרך החסידות ומתחממים לאורן של ספרי תלמידי הבעש"ט הקדוש ואני זוכר בתקופה שלמדתי בישיבתו הרמה של רבינו זי"ע, שהיתה מוטל חוב על כל תלמיד לעסוק בספרי חסידות למשך חצי שעה בכל יום, מלבד הזמן הקבוע ללמוד ספרי מוסר. רק כוונת רבינו היתה בזה לומר שנשתכח מאתנו דרך העבודה בדרך החסידות, שהוא ענין גדול ועמוק למאד, ואשר יש בזה ענפים רבים, ועיקרו להיות קשור בקשר להרבי המורה לו דרך החסידות, ענין זה נשתכח מאתנו, כי המוחות בדור הזה אינם משיגים ענין עמוק כזה, וא"א כהיום לילך בדרך העבודה שלימדו תלמידי הבעש"ט, שדבר זה הוא רחוק מאד מהשגתינו, ומה שאנו עוסקים בספרי חסידות אינו בבחינת של קום ועשה, לילך בדרך העבודה שהורו תלמידי הבעש"ט הקדוש כי אין אנו מבינים זאת, ונשאר לנו רק להתחמם לאור הגנוז כתוכו לראות עד כמה יכולין להשיג ולעלות בסולם העולה השמים, ולאיזה מדריגות הגיעו ילודי אשה ע"י עבודתם עבודת הקודש, ועי"ז גם אנו בענינו יודלק אש בלבינו לעבוד את ה' בתורה בתפלה ועשיית המצות כהוגן, בחשק ובחמימות, לעשות רצון השי"ת

כראוי, וכמו שפירשו בזה המאמר חז"ל מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי שיגיעו  
הוא מלשון נגיעה שצריכין להשתוקק מתי רק יגעו מעשי, בנגיעה אפס קצחו  
למעשי אבותינו.

ועל כן לפי שלימודינו בספרי תלמידי הבעש"ט זי"ע אינו ללמוד דרך  
העבודה רק לראות את גודל עבודתם לה' וכנ"ל, ראה ראינו אצל רבינו שמעולם  
לא הקפיד איזה ספרי חסידות ללמוד, כמו שיש כזה אצל רביים אחרים שמאד  
מקפידים ע"ז, לפי שהם שסוברים שעדיין שייך איזה דרך בעבודה ע"כ רוצים  
שיעבדו את ה' בדרך הזה דוקא המסור ע"י אבותיהם וכדומה. אולם אם תכלית  
הלימוד הוא רק לראות האיך עבדו את ה' בדורות הקודמים, כמוכן שאין  
נפקותא באיזה מספרי חסידות שרואים זאת, הלא כולם נתכוונו רק לאבינו  
בשמים, וכל הנחלים הולכים אל הים, לעשות רצון השי"ת בדחילו ורחימו.

ועכ"פ זה ברור שאין הכוונה שבטלה תורת הבעש"ט וח"ו לומר, כן כי אין  
שום ספק כי כח הקדושה שהשריש הבעש"ט בעולם הוא כח נצחי גם לנו, והוא  
נצחיות עד ביאת המשיח כמו שידוע מצדיקים שעד סוף כל הדורות אם יעשה  
אדם תנועה של אמת הכל הוא מכוחו של הבעש"ט הקדוש, והכוונה הוא רק  
שנשתכח דרך העבודה מאתנו, ואף שאפשר שיש יחידי סגולה שמבינים גם דרך  
העבודה, אולם למסור זאת לרבים דבר זה הוא מבלתי אפשריות בדורינו, וזאת  
היתה השקפת רבינו בזה, ואין זה דבר חדש כלל כי כן כתב גם הגה"ק מקאפוסט  
זי"ע בהקדמתו לספרו מגן אבות, כי דרך הבעש"ט היתה רק לתקופה של ק"נ  
שנים ואח"כ נשתכחה מהדור.

ופליאה נשגבה האיך יכולים ללמוד מדברי רבינו בוינאל משה, שכוונתו  
לומר שדרך הבעש"ט בטלה ואיך לנו צורך בה ח"ו, הלא הוא הקדוש כתב  
בדבריו להלן וזל"ק וכשיבוא אליהו ומשיח יחזירו את כל ישראל בתשובה וכו',  
גם יתגלה לנו תורת הבעש"ט הקדוש ותחזור הנבואה לישראל ומלאה הארץ  
דעה את ה', השי"ת ירחם ויזכינו לראותם במהרה, עכ"ל"ק, ועתה תמ"ה תמ"ה  
אקר"א וכי לזה יקרא "השוללים את נצחיות דרך הבעש"ט הק", בו בזמן  
שבשעה שמדבר מתקות כל בית ישראל הגאולה העתידה, הוא מזכיר שאז נזכה  
להתגלות תורת הבעש"ט, וכי על איש כזה ועל דרך הזה אפשר לומר שהוא  
מבטל את דרך הבעש"ט או ששולל את נצחיות דרך הבעש"ט, וכי אין זה חוכא  
וטלולא לומר כן.

ואולם להבין העיקר למה הלך רבינו בדרך הזה לפרסם רבים שנשתכחה  
דרך הבעש"ט בזמן שאנו יודעים שהיו גדולים וצדיקים שלא החזיקו בשיטה זו

וסברו שעדיין נשאר בידינו דרך הבעש"ט הקדוש, יכולים אנו להכין מדברי קדשו בספרו ויואל משה, שראה בזה הירוס גדול לנצחיות דרך המסורה לנו משנות דור, כי מכיון שאחד מעקרי דרך הבעש"ט זי"ע המוכא בספרי תלמידי הבעש"ט, הוא הענין של התקשרות הנפש בנפש הצדיקים ואמונה בהצדיקים, ע"כ כיום בדורינו זה דבר זה הוא אחד מההירוסים היותר גדולים שביכולתם להטעות את לבות תמימי בני ישראל, כי מכיון שלפעמים אלה המנהיגים והרביים אינם מבינים בטוב את הענין של התבדלות מרשעים, ואולם אלה המקושרים בהם אינם רוצים להכין את כל זאת, ואצלם כל דבר והגה היוצא מפי הרביים קדוש הוא בעיניהם, ומאמינים הם בזה באמונה שאי אפשר לפקפק עליהם, ואף במקום שהענינים נוגעים ליסודות הדת, כגון בענין של התבדלות מהרשעים, או בענין של אהבת ישראל שצריכים לאהוב את כל איש מישראל אף החטאים האלה בנפשותם ולקרבתם לתורה, שכל הדברים הללו — לפום ריהטא — מנוגדים הם לדרך המסורה לנו מדור דור, ואין שום כח שיוכל להכניס ספיקות בזה בלב איש יהודי נאמן לה' ולתורתו אבל הכח הזה של אמונה בצדיקים יכול להכניס ספיקות גם בענינים הללו של יסודות הדת, כי מכיון שהוא שומע איזה דברים מפי איזה רבי אשר הוא מאמין בו שהוא אמת ותורתו אמת, ואי אפשר כלל לפקפק בזה, כי הלא צריכין להאמין בצדיקים שכל דבריהם אמת וצדק, אז יכול להכניס ספק גם ביסודות הדת הללו שמקובלים אנו ועומדים בזה, כמו שענינו הרואות כי הוא הוא הכח היותר גדול שעל ידו נמשכו אלפי ישראל לטעות מעל הדרך הסלולה.

ואשר על כן ראה רבינו לנכון שההכרח להחליש את הכח הגדול הלו, ולגלות ברבים שכהיום אינו שייך ענין כזה של אמונה בצדיק, וכל הדברים צריכים לבוא בכור המבחן של דעת תורה ואי אפשר להסתמך רק על איזה דיבור מרבי וכדומה, ורק עי"ז אפשר שאלו המנהיגים שאינם יודעים ומבינים את הדרך הסלולה, לא יוכלו להטעות אחריהם לבות בני ישראל הנאמנים לה' ולתורתו.

ובענין הזה שמעתי לפרש הקרא (ירמי' ט' כ') אל יתהלל החכם בחכמתו והגבור בגבורתו והעשיר בעשרו כ"א בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי, דהנה החכם צריך להראות קבל עם איזה דבר חכמה כדי שיאמינו שאכן הוא חכם וכן הגבור בגבורתו והעשיר בעשרו, ואין ביכולתו להתפאר בזה מבלי להראות נכוחה שאכן צודק הוא בזה, אולם בזאת יתהלל המתהלל מבלי שיצטרך להוכיח במישור על צדקתו, השכל וידוע אותי, שהוא עוסק באלקות וכו' וכו', ועי"ז א"א להכחיש אותו, כי מי יודע שאינו כן.

ועכ"פ זה ברור שזאת היתה כוונת רבינו, למנוע המכשלה הזאת, שלא יבואו ע"י האמונה בצדיקים בדור הזה לסור מעל דרכם של צדיקים הקודמים. ויסכר פי דוברי שקר שרבינו ביטל הכח של אמונת צדיקים, כי הלא הוא הגבר שהשריש בנו אמונה בכל קוץ ותג של דיבור קל מהצדיקים של דורות הקודמים, והוא בעצמו הי' מוכן למסור נפשו ממש על כל הגה שיצא מפה קדשם של הצדיקים מדורות הקודמים, וכל כוונתו הי' כנ"ל שלא נבא למצב שע"י אמונת הצדיקים שבדור הזה יבואו לבטל האמונה בדברי הצדיקים הקודמים. כאשר אנו רואין בחוש כי אמונת הצדיקים בדורינו דין גרמא בניזקין להסיר את לב העם מאחרי הדרך המסורה לנו מדור דור, כי הלא הרבה מהרביים הללו, אף שיודעים שכל מלה היוצא מפיהם הוא פסק הלכה לקבוץ ועדה גדולה מישראל, עכ"ז כמעט ואינם מתבוננים לשמור פיהם מלדבר דיבורים שתוצאותיהם מרות וישתו התלמידים מים הרעים ונמצא ש"ש מתחלל על ידיהם, כי מי יאמר להם מה תעשה, ואוי לנו.

ומעתה אחרי שאנו מבינים על נכון כוונת רבינו בענין שכחת דרך הבעש"ט, נעתיק הדברים שנשמעו בדרשה הלזו על רבן ומאורן של ישראל, איך שהם מבינים למה כתב רבינו שנשתכחה דרך הבעש"ט, וז"ל אות באות, "ס'איז דא אזעלכע וואס ווילן שולל זיין דעם נצחיות פון תורת החסידות פון בע"ש הקדוש, נישט דערפאר ווייל זיי האבן דאס מברר געווען, אדער זיי האבן געהערט א כרוז אדער א פתקא מן השמים, נאר וואס דען, די באקוועמליכקייט און אינטערעסן האבן דאס פארגעשריבן אז אויף דעם וועג קען מען שולל זיין און צו נישט מאכן די דעה פון אלע רבי'ס און אלע צדיקים און גדולי הדור". ע"כ.

שמו שמים! אוי לאזנים שכך שומעות שיכולים לצאת בדברי בזיונות כאלו על רבן ומאורן של ישראל. על צדיק יסוד עולם. הוא שכולי עלמא, הודו ומודים שכל מעשיו היו רק בלתי לה' לבדו וכל כוונתו הי' לשם שמים, והי' מוכן ומזומן בכל עת להפקיר נפשו וגופו, מאודו והונו כעבור כבוד שמו ית', [ובפרט ידוע שמרן הגה"ק מוהר"ר ישכר דוב מבעלזא זי"ע העריץ והחשיב מאוד את רבינו וכן גם שררה ידידות עזה בין הגה"ק מהר"א מבעלזא ורבינו זי"ע, וגם הגה"צ מבולגרייזא זצ"ל נתן פיתקא לרבינו — עוד בחיים חיותו של אחיו הקדוש — שבו הוא מזכיר את עצמו ואת בנו]. וגם מתנגדיו הודו לזה, על צדיק ונשגב כזה יכולים להתבטא בדברים שפלים כאלו שכוונתו הי' רק לכבוד עצמו כדי שיוכל עי"ז לבטל כל הגדולים והצדיקים ח"ו, אוי לנו שכך עלתה לנו בימינו, שיכולים להגיד בפומבי דברי היתול כאלה על גאון ישראל וקדושו

תורה תורה חגרי שק התפלשי באפרים על בזיון ועלבוך.

מי לא ידע את אשר פעל ועשה האדם הגדול בענקים הלז, רבינו הגדול, אשר אחר השבר הנורא שקרה לעם ישראל באבדן אלפים ורכבות קדושים וטהורים בימי המלחמה הנוראה, והפליטה הנשוארת הי' שבורים ורצוצים בלי משען ומשענה, ומן השמים השאירו לנו את רבינו הקדוש זי"ע אשר הופיע כמלאך מושיע והתחיל לנטוע הנשמה, לבנות שוב את כרם ישראל הנהרסת, וככוחות בלתי אנושיים ובסייעתא דשמיא מיוחדת התחיל במתי מעט — אשר אני בעצמי הייתי מעשרה הראשונים בהחדר שהקים רבינו פה — ואח"כ עלה בידו להעמיד שוב לגיון של מלך דורות ישרים ומכורכים הולכים בדרך ישראל סבא, פה על אדמת אמעריקא אשר היתה כמדבר שממה מבלי תורה ויר"ש וכמו שידענו שרכותינו מדורות הקודמים נ"ע פחדו לבא הנה בשביל גודל ההתגשמות ששררה באויר אמעריקא, וידוע שכשנת תרמ"ב באו שלוחים מהתאחדות הקהלות בניו יארק אל רבינו הקדוש מרנא יהושע מבעלזא זי"ע, וביקש ממנו לבא לאמעריקע ולהשריש שם דרך התורה והיראה, וביקש מהם זמן להתכונן בדבר ואח"כ ענה להם שמתירא לילך למקום שלא היו שם מעולם צדיקים וחסידים אנשי השם, ואמר שפה באיראפע כבר נזדכך האויר ע"י רכותינו הראשונים בעלי התוס' שהי' פה, וייעץ להם שילכו לבקש בין גדולי ליטא וכן היו שהביאו משם את הגה"צ רבי יעקב יוסף ז"ל אשר כסוף דבר סבל פה צרות רבות ואין המקום להאריך בזה, עכ"פ רואין אנו מזה גודל העבודה שהי' בזה לרבינו, ואמרתי כבר שלכך נסתכב מהמסכב כל הסיבות שרבינו יהי' מקודם בא"י כדי שיקח אתו עמו גם מקדושת א"י כדי שיוכל בניקל יותר לזכך את האויר המגושם באמעריקא אשר הי' גזירה משמים כחלק מגזירת הגלות, אשר הכלל ישראל צריכים עוד להיות על אדמת אמעריקא, וכמו שידוע שאמרו צדיקים שהגשר שעלי' יעברו ישראל מאיראפא לאמעריקא יהי' ספוגה מדם.

וידוע שרבינו פעל ועשה זאת כמסי"נ ממש, והשליך נפשו מנגד כ"ד שעות במעל"ע למען הרבות כבוד שמים, ועכ"ז בהמון הטרדות האלו אשר רכו כמו רבו על ראשו מצא לנכון לגזול מזמנו היקר כדי לחבר חיבורו, שראה בזה נחיצות לפקוח עינים עוורות אשר לא ידעו כמה יכשלו, וגם עצם כתיבת החיבור היתה ברם נשמתו וכמו ששמעתי מעד ראי' שהציץ מן החרכים בעת שרבינו ישב וכתב את ספרו, וראה שדמעות שוטפים מעיניו כנחלי מים, על מחבר כזה ועל חיבור כזה יכולים לומר שכל כוונתו בחיבורו הי' בשביל אינטערסען ובאקוועמליכקייטן ולהרבות שיקוצים על גדולי ישראל, הלא אף על חסידים ואנשי מעשה במדריגה יותר קטנה מרכינו, אשר איזה מהם זכינו עוד לראותם

ולהכירם שמסרו נפשם על קדושת ה' והיו מוכנים בכל יום תמיד להפקיר את כל אשר להם שלא לנגוע בקוצו של יו"ד של מנהג קל מרכותינו הקודמים, אף עליהם אם היו מתבטאים בלשונות שפלים ונבזים כגון אלו ה' צריכין לקרוע ולצאת במחאה גלוי' וחרפה וק"ו ב"ב של ק"ו כשהדברים אמורים כלפי גאון וקדוש מדורות הקודמים, מנהיג ישראל אמיתי ורבן של ישראל, הלא ע"ז צריכין לקרוע קריעה שאינו מתאחה.

אולם ידוע מש"כ רבינו הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע (בשו"ת דברי חיים חלק אבן העזר מהדו"ת סי' קכ"ב) בנידון שביזו את הגה"ק מוהר"ר ישעי שור אבד"ק יאסי זי"ע, כותב שם שלמשמע אוזן דברי בזיונות כאלו צריכין לקרוע, אולם מה נעשה שאם היינו קורעין את בגדינו על דברי בזיונות הנאמרים על חשבונם של תלמידי חכמים, היינו צריכים לילך בבגד מלא קרעים. וכן יכולים לומר גם אנו, אולם פטור בלא כלום אי אפשר וע"כ עלינו למחות על דברי בזיון הללו שנאמרו בחוצפתא יתירה כלפי רבן ומאורן של ישראל, במעמד קהל רב ואין פוצה פה ומצפצף ואף שברור לנו שבוודאי ה' שם הרבה שלבן ה' כואב ודואב על דברי היתול וביטול הללו אשר אוי לאזנים שכך שומעות, אולם כמובן שאין לאל ידם למחות ע"ז וד"ל, עכ"פ אנו צריכים למחות ע"ז ולהודיע בשער בת רבים חומר הדברים, שהם מכ"ד דברים שהבי"ד מנדין ומחרים ע"ז.

זאת ועוד אחרת, לכו נא ונוכחה עם אלו שאינם יראים מלהשמיע דברים שפלים כגון אלו, ומדברים כגאו' ובוז שאצליהם עדיין נשאר דרך הבעש"ט, וע"כ הם ברום המעלה למול אלו "השוללים את דרך הבעש"ט", אנא תוכיחו באיזה פרט מן הפרטים הנכם במעלה יותר גבוה מאשר אצלינו, האם בצניעות, האם בחינוך הבנים והבנות, האם התפלה הוא אצליכם יותר בחמימות, האם הנכם נוהרים יותר מאצלינו במותרות ושלא להתדמות לעכו"ם, במה? אין אנו רואים במה הנכם יותר גדולים כמעלה, כזה שאתם אינכם שוללים את נצחיות תורת הבעש"ט, ואין אנו מכירים פחיתות ערכינו לגביכם במה שאנו [לפי שיטתכם] שוללים את נצחיות תורת הבעש"ט.

ועתה בוא נבוא לענין הב' שהזכרנו, שאנו אין לנו אלא מה שלמדו אותנו רבותינו הקדושים נ"ע שצריכים לעשות התמזגות מדרך האש קודש של החסידות ודרך התבדלות של מרן החת"ס וזה בלי זה אין לו כח נצחי, וכמו שראינו זאת אצל רבינו הקדוש מצאנו זי"ע, שיחד עם זה שהי' מנהיג בחסידות (וכמו שכותב בתשובה סי' ח' בזה"ל, נכנע לתלמידי הבעש"ט להבין דבריהם (הקדושים) ה' גם לוחם מלחמת ה' ברמה ויצא חוצץ נגד כל פירצה, ולא נרתע

אף כשהי' הדבר נוגע בענינים שהי' נראה כפגיעה בכבוד הצדיקים הקדושים בני רבינו אור ישראל מריזשין זי"ע ונכדי רבינו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, כי במקום שהי' רואה שאפשר להתהוות מזה פירצה כל שהוא בחומת הדת, לא הי' מתחשב מי הם בעלי ריבו, רק קינא קנאת ה' צבאות באש להבה, [ואגב, עובדא ידענו ששמעתי מפי מו"ר הרה"צ מקיוויאשד צוק"ל, כי קדוש זקינו מרן הבני יששכר זי"ע סיפר שבעת שמלכות רוסיא גירש את רבינו הקדוש מריזשין זי"ע מגבולות ארצם, וחיפשו החסידים מקום משכן אשר שם ינוח צדיק את ראשו, הרבה תפלות התפלל שלא יבא הקדוש מריזשין זי"ע לגבולות ארץ גאליציע שהי' מתיירא שדרך שלו יזיק לתושבי ארץ גאליציע] ואחו עמו עמדו לימינו רבותינו תלמידי מרן החת"ס זי"ע, מהם הגה"ק מוהר"ר שמעון סופר זי"ע האבדק"ק קראקא, הגה"ק מוהר"ר חיים סופר זי"ע בעל מחנה חיים, וגם הגאון הנורא הבית יצחק צוק"ל בהספידו על הגה"ק רבי שלמה קלוגער, בשנת תרכ"ט, והדברים נדפסים בסוף ספרו על או"ח, כי כך היתה דרכו של רבותינו תלמידי החת"ס זי"ע כפי שלמדם משה איש האלקים זי"ע שצריכים לשמור את כרם ה' צבאות וללחום מרה נגד כל פירצה בחומת הדת.

וכן גם ראינו אצל רבותינו הקדושים מבעלזא זי"ע שעמדו בראש המערכה ללחום נגד כל הפירצות, ולא הסתפקו אך ורק בהפצת תורת הבעש"ט, שאין לזה שום שייכות למלחמת הדת כמו שנוכיח להלן בצדק ובמישור. וכן גם ראינו אצל צדיקי בית סיגעט זי"ע שיצאו בראש להגן על קדשי בית ישראל.

וענין זה צריך ביאור רחב אשר נאריך עכשיו קצת בזה, להבהיר מה הי' תפקידם של תלמידי הבעש"ט זי"ע, ומה הי' תפקידם של אלו שלחמו מלחמת הדת, ואשר אין שום סתירה מזה לזה, ובזה יוכחשו כל הדברים שנשמעו שם שמהם נשמע שעיקר הכל הוא המשכת דרך הבעש"ט ואשר בזה תלוי כל העתיד והצלחת הדור העתיד, ונבאר כנ"ל שדרך הבעש"ט מבלי התמזגות עם דרך החת"ס, אין ביכולתו להבטיח נצחיות לדור העתיד.

הנה אנו רואין שבכל ספרי תלמידי הבעש"ט זי"ע החל מספר חסידות הראשון, התולדות יעקב יוסף וכן כולם, הם רק להורות דרך העבודה, ולא נזכר בהם כלל הענין של מלחמה עם עוזבי תורה ולצאת נגדם בחרב ובחנית, והוא, כי מלפנים זאת בישראל כי חלק ההנהגה וההדרכה היו שני ענינים נפרדים, וכל אחד ידע שבעניני העבודה עליו לפנות לרבי ומורה דרך ה', שהנהיגו עדת ישראל בדרך העבודה, ולא הי' להם קשר כלל בענין ההנהגה של הכלל כולו.

ובענין הנוגע לפירצות בדת והנהגה בעניני התבדלות וכדומה עליו לשמוע אל  
אלו העומדים בראש המערכה, מנהיגי ישראל האמיתיים ששמרו את כרם  
ישראל סבא. ובדרך משל, כמו שיש מדינהושרים הדואגים דאגות של החיים  
הפנימיים של המדינה, ויש שרים הלוחמים מלחמת מגן להציל תושבי המדינה  
מיד האויב, וכל אחד ממלא תפקיד שלו, אולם זה ברור שאם אלו הצריכים להגן  
על תושבי המדינה מיד האויבים לא יעשו מלאכתם בשלימות ועי"ז יבא האויב  
על העם, הלא גם השרים האחרים לא יהי' להם מה לעשות כי אין מלך בלא עם,  
וככה גם הי' במנהיגי ישראל, היו כאלו שהורו לישראל את הדרך ילכו בעבודת  
השי"ת ודרך החסידות וכדומה, שתפקיד זה הי' מוטל בדרך כלל ביד רבותינו  
תלמידי הבעש"ט הקדוש, ולעומת זה מנהיגי ישראל שעמדו בראש מערכות  
ישראל לשמור שלא יבא אויב לתוך המחנה, ואולם שניהם היו נצרכים לקיום  
עם ישראל.

כמאותר יותר הנה אנו מוצאים גם את רבותינו תלמידי הבעש"ט הקדוש  
שלקחו גם את התפקיד הלו ללחום מלחמת הדת ולצאת בראש מערכות ישראל  
נגד האויב, הראש וראשון שאנו מוצאים בזה הי' מרן רבינו הבני יששכר זי"ע,  
שבספריו הנה הוא חוצב להבות אש, נגד המתפרצים בעם, ומקנא קנאת ה'  
צבאות נגד רשעי ישראל, וכך הי' גם דרכם של רבותינו הקדושים נ"ע ברור  
שלאחריו, מרן רבינו הקדוש הדברי חיים זי"ע, ורבינו ונכדיו הקדושים ומן  
המפורסמים ביותר ה"ה הגה"ק מציעשנוב זי"ע בנו של מרן הגה"ק משינעווע  
זי"ע וחתנו של מרן הגה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע והגה"ק מקאלאשיץ זי"ע,  
ורבותינו הקדושים מבעלזא זי"ע, וברוסיא היו זאת הצדיקים הקדושים מנהיגי  
חסידות חב"ד מרן הצמח צדק זי"ע ואחריו מרן המהר"ש והמהרש"ב זי"ע  
שביחר עם עבודתם להשריש בלבות בני ישראל את דרך העבודה והחסידות,  
לקחו להם גם התפקיד להיות שומרי משמרת הקודש בהנהגת העם ישראל  
בכלליותו ולדאוג דאגתו שלא יבא השונא להשמירו ח"ו, ואף שלא הי' לזה  
קשר ושייכות עם תורת הבעש"ט והחסידות עכ"ז הם מזגו בתוכם ב' הכוחות  
הללו, וכזה הצילו את הכלל ישראל מצפרני הרשעים. ועתה מי שעניי שכל לו  
רואה בעליל כי לומר דברים כאלו שרק בדרך הבעש"ט ותורת החסידות יכולים  
לחנך את דור העתיד, ולומר שכך הי' גם דרכם של רבותינו הקדושים מבעלזא  
זי"ע, הם דברים שאין להם שחר, וכמו שהוכחנו לעיל שמלחמת הדת שלחמו  
צדיקי בעלזא זי"ע ושאר הצדיקים אין לזה שום שייכות עם דרך הבעש"ט, והם  
רק מזגו בתוכם גם הענין של מלחמה לה' בעמלק מדור דור, שבעיקר היתה  
נמשכת ע"י תלמידי החת"ס זי"ע.

ועכ"פ זה ברור לכל משכיל שאנו אין לנו שיוך רק התורה הזאת שהנחילו  
לנו רבותינו הקדושים נ"ע, כפי שנמסר לנו מאת רבינו הקדוש מסאטמאר זי"ע,



לשלב את האש קודש של תורת החסידות ביחד עם דרך ההתבדלות שנמסרה לנו על ידי מרן החת"ס זי"ע ודרך זה היא נצחי לדורי דורות, ובזה ורק בזה נילך לבטח דרכינו שלא ימעדו רגלינו במים הזידונים השוטפים מכל צד, בצורת אלו המפצים את דרך החסידות שלהם באמרם שזה מבטיח כל קיומינו בגלות המר, ובצורת אלו המבטלים הרבה ענינים הקדושים בעינינו, אינה בדידהו ואנן בדידן ואנו לא נזיז אף קוצו של יו"ד מדרך המסורה לנו וכדרך הזה נחנך ונגדל את בנינו בעזרת ה'.

ומענין לענין באותו ענין, ידוע לכל יודע קורות דורות הקודמים שאכן אלו שלא מזגו ב' כוחות הללו לא החזיקו מעמד, ונציין רק דוגמאות קטנות, הלא במדינת פולין אף שהחסידות גדלה והצליחה ועשתה פרי שם, עכ"ז הדורות לא היו כהוגן, וידוע שבחור ירא ד' מפולין שרצה לבנות ביתו ע"ד המסורה לנו מדור דור נסע לאונגארן ושם מצא אשה מצא טוב, כי רק בפולין הוצרכו לייסד בית יעקב בעוד שבאונגארין עדיין לא הי' נצרך זאת. ועוד נוסף, אלה החכמים בעיניהם שצחקו מתמימי לב ממדינת אונגארין, מכיון שלא הי' להם הדרך של התבדלות נתפסו ברשת האגודה — אשר עיקר הטעם שלא רצו רבותינו תלמידי החת"ס ליתן להם מדרך כף רגל באונגארין הי' בשביל שהאגודה לא רצה לקבל את דרך ההתבדלות — כמבואר בארוכה בתשו' זכרון יודא להגה"ק מסאטמאר בסי' ר', ולבסוף הי' אפשרות שכולם הלכו בעינים עוורות כצאן לטבח והסכימו למעשים אשר לא יעשו שנעשו על ידי מנהיג האגודה דאז הידוע — שהוא אף שהיה בנוש"ק נכד הרה"ק מאלכסנדר ובנו של הרה"ק מבענדין זצוק"ל עכ"ז הגיע למצב שחתם עצמו ביום ה' אייר תש"ח על מגילת העצמאות שתוכנו מינות וכפירה, ואשר תחילתו הוא דברי מינות גרועים וכפירה עמוקה באמרם, שעתה כבשו ישראל בחזרה את אשר לקחו מאתם הרומיים מלפני אלפיים שנה, אשר בדברים הללו נכחש כל ענין גזירת הגלות. [ואגב אומר מה שאמרתי לפרש בס"ג בשבוע שעברה על דברי רש"י מה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים שאם יאמרו העכו"ם לסטים אתם שכבשתם ארץ ז' עממין וכו' ברצונו נתנו הקב"ה לנו, ולכאורה צ"ב ומה בכך אם יאמרו הגויים שישראל כבשו ארץ ז' עממין, הלא כך הוא דרכם של כל המדינות שלוחמים זע"ז ומי שמנצח הוא כובש תחת ידו את מדינתו של האחר, אלא הכוונה דאה"נ זאת היא כוונת העכו"ם, לומר לישראל שכל כיבושם בא"י הוא רק כדוגמת גויי הארץ שנצחו את אויביהם, וזה משיבים להם ישראל, שכל ענין של בריאת העולם הי' בשביל ישראל ולכך אצלם הכל

הוא למעלה מהטבע, וז"פ כח מעשיו הגיד לעמו לחת להם נחלת גויים שהקב"ה הוא שנתן לנו את ארץ ישראל והבן].

וזה ברור שאלו התמימי לב ממדינת אוגאריין לא הי' ביכולתו של מנהיג האגודה להטעות אותם אחריו ואם הי' כא לגבולם כדעותיו היו מרחיקים אותו כבזיונות, לפי שהי' טבוע בדמם הדרך הקדוש של התבדלות, ובפולין משום שחסר זאת הי' ביכולתו לעשות כל מה שברצונו כי מכיון שעל כל מעשיו הי' לו החותם של חותנו הגה"ק רבן של ישרא' מגור וצוק"ל שהי' מנהיג רבבות אלפי ישראל [והוא הי' סובר שיש צורך באגודת ישראל] א"כ בהסכמת חותנו על איזה דבר — הי' לו ממילא תחת ידו רבבות אלפי חסידי גור.

וכן גם להיפוך, הדרך של התבדלות מבלי כח הקדושה ואש קודש של דרך החסידות, גם כן לא הי' נצחי. וכמו שידועים שעיר פרעשבורג בשנים האחרונות כבר ירדה הרבה מהמדריגה העליונה שהיתה לשעבר, ובשעה שנפטר הגה"ק בעל כתב סופר זי"ע, לא רצו חלק מבני העיר לקבל עליהם את בנו הגה"ק השבט סופר לממלא מקומו, ורצו לקבל עליהם המגיד דמתא שאף שהי' ירא שמים ואדם גדול עכ"ז הי' דורש לוע"ז, דבר שנאסר מפי תלמידי החת"ס ובראשם דו"ז הגה"ק רבי הלל קאלאמייער זי"ע, ואגב אספר בזה מעשה נורא שמביא הגה"ק רבי שאול בראך זי"ע בהקדמת ספרו אבות על בנים וז"ל שם והגה"צ כקש"ת מו"ה יודא זצ"ל גרינוואלד האבדק"ק סאקמיר סיפר ענין פלא שהגה"ק מו"ה הלל זצ"ל ל"ש האבדק"ק בק"ק קאלאמיא הי' במרחץ באדן והגאון מו"ה יודא נסע לשם לבקרו ומצאו יושב על ספסל וסיפר לו, זה כמה שנים הייתי יושב על ספסל זו ואמרתי תהלים בא אלי הגאון הצדיק כקש"ת מו"ה יודא זצ"ל אסאד שהי' אב"ד בק"ק ד' סערדאהעלי [שקדושתו וגדולתו נורא מאד וכידוע שרכינו החת"ס זצ"ל תשובתו היחידי בעניני קבלה הוא ערוכה אליו] וביקש ממנו שאתקן נשמתו שיש עליו דין על שהוא לא רצה אז להסכים לגזור איסור לדרוש בלשון לע"ז עכל"ק והענין מבהיל הרעיון.

עכ"פ הם רצו לקבל למרא דאתרא את הדורש לוע"ז הנ"ל, וע"כ עכבו את קבורת הכת"ס זי"ע לשלשה ימים עד שהסכימו כולם לקבל עליהם לראש את השבט סופר זצ"ל, והדברים ארוכים ואכמ"ל, וזאת היתה להם לפי שלא הי' להם הדרך הקדש של חסידות, לכך נתרחקו ונתדרדרו במשך הזמנים מטה מטה, ואפשר עוד להאריך בזה, אולם תמצית היוצא הוא במה שהתחלנו שהדרך הנצחי הוא הדרך של רבותינו הקדושים שמזגו בקרבם ב' הכוחות הללו, ובה נלך גם אנו לבטח.

והאמת ניתן להגיד, שאותם המנהיגים רבותינו תלמידי הכעש"ט זי"ע כשעמדו במערכי המלחמה הלכו הרבה פעמים שלובי יד עם גאונים וקדושים מצד המתנגדים, כידוע שהגה"ק רבן ומאורן של ישראל בעל הצמח צדק זי"ע פעל הרבה והתאחד עם גדולי המתנגדים כמו הגאון האדיר מוהר"ר איצעלע מוואלאזשין זצ"ל בנו של הגאון הנורא מוהר"ר חיים מוואלאזשין זצוק"ל בעמ"ח נפש החיים מגדולי תלמידי הגר"א זי"ע.

וכן במאוחר הגה"ק המהרש"ב מליובאוויטש זי"ע פעל הרבה לטובת הכלל יחד עם הגאון חכימא דיהודאי מוהר"ר חיים סאלאוויטשיק אבדק"ק בריסק ועם הגה"ק בעל חפץ חיים זי"ע [וידוע שהגה"ק המהרש"ב זי"ע רצה לפעול על מרן הת"ח שיעזוב את האגודה, ואכ"מ].

ומעולם לא הי' שום פירוד בענין זה, דכנגד המורדים והפושעים התאחדו יחד החסידים והמתנגדים, ולא כמו שהגיע לנו בעת כזאת במנהיג עדה גדולה מישראל המפיץ את דרך החב"ד שעושה הכל על דעת עצמו בלי שום שאלת פיהם של שאר גדולי ישראל, ואם אחד מגאוני ליטא יוצאים כנגדו, אז אומרים תיכף שזה ענין ההתנגדות על החסידות אבל הכל יפצה פיהם. ועי' תשובת מנחת אלעזר להגה"ק ולוחם מלחמות ה' בריש גלי ממונקאטש זי"ע בח"ב סי' מ"ח מש"כ אודות המסי"נ של הגה"ק בעל צמח צדק זי"ע.

ועתה נחזור לעניננו, להשיב מענה דבר דיבור על אופניו על הדברים שנשמעו שם. וז"ל שם בנתיים.

"די צווייטע זאך, דער ענין פון התחברות לרשעים, און פון דעם דער ענין פון השתתפות בבחירות, וואס אין ספר "ויואל משה" האט ער מרבה געווען צו ווארפן שיקוצים אויף די אדרעססע פון די גדולי וצדיקי הדור אין דעם ענין, אבער יעדער איינער וואס ס'ווייסט אביסל היסטוריא — ליידער איז דא זייער ווייניג וואס זיי ווייסן — אבער די וואס ווייסן, ווייסן ווי אזוי עס איז געווען אין פולין וואו רוב מנין און רוב בנין פון כלל ישראל איז דארטן געווען, אין פולין — איז גרויס פולין — ווי אזוי דארט איז געווען, אז אין אלע קהלות וואס זענען דארט געווען זענען געזעסן — בפרט אין די גרויסע שטעט, און אפילו אין א חלק פון די קליינע שטעט — זענען געזעסן אין די קהילות צוזאמען מחללי שבתות און אפילו מתבוללים צוזאמען מיט חסידי'שע אידן.

און אפילו אין אונגארן, וואס דארט איז געווען א "טיילונג", איז עס נאר געווען די שפעטערדיגע צייטן, ס'איז קוים דא יעצט עפעס איבער הונדערט יאר פון דעמאלס, און אפילו דארט איז שוין די לעצטע דורות — די לעצטע יארן, הייסט עס, פאר די קריג — איז שוין אויך געווען פארשידענע פלעצער וואס עס איז שוין געווען גאר קליינע צדיקים וואס זענען געזעסן אין די קהילות. און בפרט, ס'איז געווען אפילו אין אונגארן אויך אזעלכע שטעט וואס ס'איז נישט געווען נאר איין קהלה, אזוי ווי מאַנקאטש און כדומה, און מ'איז דארט געגאנגען צו בחירות און מ'האט געוועלט, און זענען געזעסן דארטן צוזאמען אפיקורסים, משכילים, ציוניסטן און מתבוללים צוזאמען מיט חסידי'ישע אידן. ע"כ.

[ומקודם אבוא להעיר הערה קטנה על זה ששמעתי שאומר מאַנקאטש במקום מונקאטש וגם להלן כשמדבר מהעיר לעמבערג קורא לה "לבוך" ובקמ"ץ תחת הבי"ת כמו שה'נקרא בפי המתקדמים אשר כידוע ה' קפידא אצל צדיקים שלא לקרוא העיר בשמו המדוייק וכמו שנקרא אצל המתקדמים, ועובדא ידענא, מובא בספר זכרון נפתלי, שפעם בא ב' בחורים אל הרה"ק מוהר"ר הירצקל'ע ראצפערטער זי"ע, ושאל אותם מאין באו, א' ענה שבא ממונקאטש והשני ענה שבא ממאָנקאטש, וצו' הרה"ק ר' הירצקל'ע זי"ע שיראו לו את הציצית שלהם, כמו שהי' דרכו תמיד, והב' שאמר שבא ממאָנקאטש, לא הי' לו ציצית, ואמר הרה"ק, שאין זה רוח"ק ואע"פ שאין ראוי לדבר זכר לדבר, שכתוב רק אין יראת אלקים במקום הזה. הכוונה אם מקפידים לקרוא המקום בשם המדוייק סימן הוא שאין בו יראת שמים, ע"כ].

ועוד נאמר שם בהדרשה וז"ל.

הערט מיך צו טייערע אידן! ווען די חברה האבן נאך נישט געוואוסט פון זייער לעבן צו זאגן, פון קיין שיטה, און ווען זיי האבן נאך געגעסן שטאפ־גענז, דעמאלס האבן שוין אונזערע עלטערן און אבות אבותינו לוחם געווען — נישט נאר קעגן אפיקורסים און קעגן רשעים — נאר אפילו קעגן אידן מיט שטריימלעך און בעקיטשעס, נאר וואס, זיי האבן געוואלט אריינגעבן אביסל קרירות, קאלטקייט ביי אידן, וואס זיי האבן געוואלט משנה זיין מנהיגי ישראל — אויף דעם האבן זיך אונזערע עלטערן מוסר נפש געווען. ע"כ.

ונשיב על ראשון ראשון, מהדברים הנ"ל נשמע שכל הענין של הפירוד מהרשעים לא סברו כן רוב גדולי ישראל זי"ע, והוא רק דבר שהי' באונגארן במאה שנים האחרונות וב"גרויס פולין" ושאר מקומות [גאליציע וכו'] לא הי' זכר מזה, ועוד נוסף שגם באונגארן נחלש הענין בשנים האחרונות. וכל הדברים האלו הוא תומך על יסוד זה שאינם יודעים היסטאריע, ורק הוא הדורש אשר בקי בהיסטאריע על נכון הוא יודע לספר מכל הנ"ל, וע"כ אמרתי להשיב על דבריו, מהיסטאריע גופא, ומני' ובי' אבוא לשדי ביה נרגא.

ואתחיל בדברי מורי דו"ז הגה"צ מקראסנע זצ"ל שמביא בהקדמה על ספר שמן המאור למר אחיו דו"ז הגה"צ מלעכניץ זצ"ל, ששמע זאת בעצמו מאת הגה"צ בנש"ק מבילגורייא זצ"ל שהוא שמע זאת מאדם אחד שהי' נוכח שם באסיפה בשנת תרמ"ב שנתאספו שם גדולי הדור ובראשם הגה"ק רבי שמעון סופר אבדק"ק קראקא זצוק"ל והגה"ק משינעווע זי"ע והגה"ק מבעלזא [מרן רבי יהושע זי"ע] וגם הגה"ק מוהר"ר הלל מקאלאמייא זי"ע, לפי שרצו להפרד מאת פועלי האון ולייסד ארטהאדאקסיע במדינת גאליציע כמו שעשו במדינות אונגארן.

והנני מוצא לנכון להסביר קצת מה הי' ה"טיילונג" שהצליחו היראים במדינת אונגארין להוציאו מכח אל הפועל. הנה ידוע שמלפנים זאת בישראל כל קהלה הי' להם ראשי הקהילה, ומנהיג הקהילה רב ומורה, שעל פיהם יצאו ועל פיהם יבואו, והתמנות הראשים הללו הי' ע"י הבחירות של כל אנשי עיר שכולם הי' להם כח לבחור, ובשנים האחרונות ברוב העיירות היו בני הקהילה מורכבים מיראים ופושעים, וכשהגיע זמן לבחור מנהיג כל אחד רצה בשלו, היראים רצו לבחור בירא שמים אשר ינהיג את הקהלה על מבועי התורה והיראה, והפושעים רצו בבעל דעות כוזבות וקל, כפי רוחם, והרע"בנים הללו היו מכוונים אז בשם דאקטאר-ראבינער. וידוע מה שהמליץ ע"ז הרה"ג רבי שמשון רפאל הירש ז"ל — שעלה בידו ע"פ דרכו, אף ששיטתו הי' רחוק מדרכינו, להציל חלק מהיהדות ממדינת אשכנז ששם ירדה מצב היהדות פלאים, — שמאז שרבוני ישראל מתכנים בשם דאקטאר, התחיל עם ישראל לסבול ממחלאות שונות....

עכ"פ, בכל עת הבחירות לראשי ומנהיגי הקהל היו מלחמות בין היראים והפושעים, ודבר זה הי' חלוי ועומד בהכוחות שהי' להצדדים לפעמים נצחו היראים ולפעמים גברו הפושעים והושיבו על כס הרבנות איש רע מעללים, [וכמו שידוע שאחר שנות כהונתו של הגאון הנורא הישועות יעקב בלעמבערג

הי' הפסק של י"ז שנים, עד שעלה על כס הרבנות הגאון האדיר בעל שואל ומשיב זי"ע שאז גברו ידי הפושעים והושיבו על כס הרבנות איש כפי רוחם, עד שלבסוף הי"ז שנים הרעילו אותו בסם המות ורק כך נצחו שוב היראים ויכלו להושיב על כס הרבנות את הבעל שואל ומשיב] והנה לסיבה זאת רצו היראים להפרד מאת פועלי האון וליסד קהילות נפרדות שלא יהי' להם להפושעים דעה בקהילות הללו, ובמדינת אונגאריין הצליחו רבותינו הקדושים תלמידי החת"ס זי"ע להיות מרואי פני המלך, והוא נתן חוק שהיראים יכולים להפרד ולעשות קהילות נפרדות לעצמם, ואז נתיסד חברה שומרי הדת, בשם הארטאדאקסיע, ויסדו להם תקנות ע"י גאוני וקדושי ארץ הגר תלמידי מרן החת"ס זי"ע. והי' שם גם אלו שלא רצו לקבל התקנות, היינו שלא השתייכו לא לחברה שומרי הדת, הם הארטאדאקסן ולא להמתבוללים הנעאלאגן, והם הי' קרואים בשם שטאטוס-קווא, אשר נגדם יצאו רבותינו זי"ע עוד במלחמה יותר חריפה מאשר כנגד המתבוללים מכיון שראו בהם סכנה יותר גדולה, כי היכי דלא ליגררי אבתרייהו, כי היו שומרי תומ"צ.

ואולם בשאר המדינות לא עלה בידם לייסד קהילות נפרדות מפני שגברה עליהם יד הפושעים שלא הניחום לעשות כדבר הזה, אבל עכ"פ היראים השתוקקו בכל נפשם שיוכלו להפרד מהם, וכמ"ש הגה"ק מהר"ש מבאבאוו זי"ע, נכדו החביב של רבינו הקדוש מצאנו זי"ע, במכתבו המובא בספר מלחמת מצור' [לענין המחלוקת הידוע שהי' בסיגעט, שמרן הקדוש הייטב לב זי"ע לא רצה מתחילה לקבל התקנות של שומרי הדת לעירו סיגעט, שהי' סובר שלעיר ואם בישראל, כגון סיגעט לא נצרכה תקנות הללו, וגדולי דורו אף הזהירו אותו בזה, ובסוף ימיו כבר הסכים לזה אולם לא הי' יכול להוציאו מכח אל הפועל מחמת מערערים שקמו, ואחר פטירתו נתהו' עי"ז מחלוקת גדול, וכל גדולי אותו הדור, תלמידי החת"ס וחלק מתלמידי הבעש"ט הק' זי"ע עמדו לימין מרן הגה"ק הקדושי"ט זי"ע שיוכל להוציא מכח אל הפועל שיתקבלו התקנות של שומרי הדת, וכל המכתבים הללו נקבצו ובאו בספר מלחמת מצור' אשר כדאי לעיין בספר הזה לראות האיך לחמו כל גדולי הדור בעבור ה"טיילונג"]. וזל"ק, באזני שמעתי מאת כ"ק אא"ז מו"ר רשכבה"ג מצאנו וצללה"ה שהי' בק"ק קראקא בערך ג' או ד' שנים אחר התיסדות החברה שוה"ד ודיכר עם גביר א' מופלג וירא ד' מעניני התנהגות מדינתנו ואמר בזה"ל "משבח אני את מדינת אונגאריין, זה איזה שנים אשר נתיסדה החברה שוה"ד עלו הרבה מעלות במעלות היראה, והוטב מאד מעמד היהדות האמיתי ומי יתן והי' במדינתנו כך", עכ"ל. והנה אצל האסיפה הנ"ל הי' סיבות שלא הגיע הדבר לידי גמר, אולם זה

כרור שהיראים בגאליציע השתוקקו שיוכלו להפרד ולעשות קהילות לעצמם וכמו שמוכיח בעליל המעשה שסיפר הגה"צ מבילגורייא זצ"ל, ועתה שאלה גדולה עומדת לפנינו מול אלה המתמירים שבקיאים בהיסטאריע, מה יאמרו לכל הנ"ל, ומה יענה על זה שאביו בעצמו סיפר שהיראים בגאליציע ובראשם מרן הגה"ק מבעלזא זי"ע אכן רצו להפרד מאת הפושעים, פליאה דעת ממני שבגודל בקיאותו בהיסטאריע לא ידע אף מה שיספר אביו זצ"ל.

ועובדא ידענא מה ששמעתי מפי מו"ר הרה"צ מקיוויאשד זצוק"ל [וכמדומני שאמר ששמע זאת מאביו הקדוש מבורטש ז"ל] שאז בהאסיפה הגדולה הלז בלעמבערג התפללו שם מנחה, ובאמצע תפלת מנחה שמעו קול בוכים באנחות מעומק הלב ממש כמי שמתו מוטל לפניו, והלכו לראות מי הוא זה האיש אשר משתטח בתחינה ובקשה כ"כ, וראו את הגה"ק מוהר"ר שמעון סופר זי"ע אב"ד קראקא בוכה מאין הפוגות ומתפלל לפני השי"ת כבן המתחטא שיהי' בעזרם שיוכלו להוציא מכח אל הפועל ענין ה"טיילונג" גם במדינת גאליציע.

\* \* \*

ועתה אביא עוד ענין — ג"כ מהיסטאריע — המורה באצבע שרכותינו הקדושים מבעלזא זי"ע, רצו בכל לבם ונפשם את הטיילונג. הנה בתשובת בית הלל לדו"ז הגה"ק מקאלאמייע זי"ע, יש תשובה למרן הגה"ק מבעלזא זי"ע [סי' ח'] שנשאל ממנו האם מותר לתת מנוי וכבוד להפושעים בהקהלה, [ששם בגאליציע לא הי' אפשריות להפרד מהם הנ"ל] וז"ל שם.

ועל מה ששאל כבוד הדר"ג נ"י אם מותר לישב באגודה אחת ממנהיגי היראים עם מנהיגי כת (הפארטשריט) להמתיק סוד עבור צורכי ציבור ותקנת העיר, עיין (רמב"ם סוף פ"ב דסנהדרין) אסור לאדם שיצטרף עם אנשים שאינם הגונים שלא יהי' בכלל קשר בוגדים וכן הוא במחבר (חור"מ סימן ד' סעיף י') דיין שיודע בחבירו שהוא רשע אין לו להצטרף עמו וטעם הדבר משום שהכתוב אומר עם רשעים לא אשב, אשרי איש במושב לצים לא ישב — בהתחברך לאחזי' פרץ ד' מעשיך. וסתמא תנן אל תתחבר לרשע, וטעם הדבר כתב הרמ"א (סוף סימן ל"ז) שטובי העיר העוסקים בצורכי ציבור נחשבים כדיינים, ואם כוונתם לשמים, אזי אלקים נצב בעדת אל להיות בעזרם לתקנם בעצה טובה, משא"כ אם מתחברים לרשע, שהכתוב אומר אמרו אחיכם שונאיכם מנדיכם, משנאך ד' אשנא, וקי"ל (בסימן ד') ת"ח השונאים זה את זה אסורים לישב בדין. ואם כך הדברים אמורים על רשע, לעבור על עבירות פרטיות — מכש"כ כת

(הפארטשריט) האלה שממאנים וכופרים כתורה שבע"פ שהיא יסוד האמונה והדת, ועי"כ אינם עוד בכלל ישראל עם ד', עיין (רמב"ם פי' משניות בחלק יסוד השמיני) א"כ איך אפשר להתאחד כת אמונה אחת, לכת אמונה אחרת.

ומה שבקש ממני הדר"ג נ"י לחוות דעתי האם מותר להעלותם לשום עילוי של כבוד — כבר אמר הנביא להושפט (דברי הימים ב' סימן י"ט) ולשנאי ד' תאהב הלא רבו דרכי מות בחברת רשעים, עיין (זוהר בראשית דף כ"ה) וז"ל ערב רב דאינון עמלקים אשתארו מנהון בגלותא רביעאי אינון רישיא בקיומא סגי ואינון קיימין על ישראל כלי חמס ועלייהו אתמר כי מלאה הארץ חמס מפניהם אלין אינון עמלקים עכ"ל, ואוחזין מעשה אבותיהם בידיהם שעמלק גרם רפידים לרפות ידי ישראל מלימוד התורה ומקיום המצות, והרשעים האלה כיס נגרש השקט לא יוכל, לפתות ולהסית ולהדיח את ישראל, ויתעצו על צפוניך היא התורה למעטה ולהחלישה ר"ל — לכן עליהם נאמר במנין המצות תר"ג, תר"ד, תר"ה, זכור את אשר עשה לך עמלק, מחה תמחה זכר עמלק (לא לעשות מלחמה עמם, או להכות ולבזות, אלא להרחיקם מאתנו מרחק רב עבור קיום דתינו להורות בזה שאינם מישראל עם ד') שלא לשכוח מעשה עמלק, א"כ מי שירצה להגביהם ולכבדם עובר על שני קיום מצות ועל ל"ת אחת, והכתוב צווח ואומר עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו במ.

ועי' שם תוכן כל התשובה כי הוא מתוק לחיך לפקוח עינים עורות, ומזה ששאל הרה"ק מבעלזא זי"ע את חות דעתו רואין בעליל שהי' רוצה להתחשב בזה ובדעת תורתו, בנוגע לעניני הפירוד.

[ואגב אציין פה עוד תשובה אחרת מהגה"ק מקאלאמיא זצוק"ל להרה"ג מבראדשין ז"ל בענין הטיילונג, אשר הרה"ג מבראדשין ז"ל אף שהי' גדול בישראל ותלמיד של הגה"ק מבוטשאטש בעל אשל אברהם זי"ע עכ"ז מכיון שהוא הגבר שעמד לימין אלו שלא רצו להסכים להטיילונג בסיגעט, וערך קונטרס להוכיח צדקתם וכנגד דבריו יצא הגאון האדיר בעל הערך עי"י והדברים ערוכ"ם בספר מלחמת מצוה משם תקחנו. הלך מדחי אל דחי ולבסוף כתב מכתבים לטובת תנועת חובבי ציון כנדפס בדברי יחזקאל החדש [כסופו] אשר מרן הקדוש יחזקאל החוזה משינעווא זי"ע ענה לו במכתב חריף ע"ז, עכ"פ רואין ההתדרדרות בזה שמשום שיצא נגד תקנות של שומרי הדת, במאוחר הגיע לדרגא כזו שהוא הי' מן הראשונים לתמוך בציונות ר"ל.

ונעתיק פה קצת מדברים הנלהבים של תשובת הגה"ק מקאלמיא זי"ע להרב הנ"ל בתשרי ס' מ"ו ז"ל, מעתה אחר שהצעתי לפניו כל אלה, עתה באתי



לבקש אותו ולהתחנן לפניו כאהבות אב אל בנו שרוצה בתקנתו — למען השם לא יעשה שום דבר ולא יכתוב שום תמונת אות הנוגע לפסק דין לגלות דעתו נגד תקנות רבני (אונגארן) עד שיקרא וישנה וישלש (בשור"ת מהר"ם שיק האור"ח סימן ל"ז, ש"ז ש"ט) ואז יראה ויבין שכל מה שעשו ותקנו רבני (אונגארן) אז מהצריכות גדול היה לעשות כן, שאל"כ, כבר היה גחלתו של ישראל בענין אהבות קיום התורה ח"ו כלה ואבד, ומי שלכו לב אכן, אם רואה בסימן (ש"ט שם מה רצו לעשות כת הנועאלאגען עם כללות ישראל בענין הדת) ובעוה"ר עדיין עומדים עלינו לכלותינו, לולא השגחות ד' העומד לנו, אם עדיין יש בו ניצוץ ממקרא שכתוב והיה בית יעקב אש — ודאי לבו נשבר לשברים ולשברי שברים, ואז יפתחו עיניו ויראה מגודל חומר הנושא של נידון שלפנינו שאנו דנין עליה — ובודאי ירתע לאחוריו ממורא שלא יכוה בגחלתן של ישראל, ושוב לא יעלה על דעתו כלל וכלל להקל ולזלזל בדבר מה בתקנתן של רבני (אונגארן) — ואז ידע ויבין אמיתתן של דברים כי לדבק עצמו לכת היראים הנקראים (ארטהאדאקסען) וגם לחבר עצמו (לקאנצלייא) שלהם, וגם לקבל (השטאטוטען). שלהם (ומינה ששם (שטאטוסקווא) הנקראים (זעלבסטשטענדיגע) לא יזכר ולא יפקד) הן המה מעיקרי התורה ושלשה אלה יחדיו צדקו ולא יתפרדו כלל וכלל — כי הן המה סייגים וגדר לקיום התורה בכללה, וכל המשנה מהם דבר מה הוא ממהרסי ועוקרי התורה, גם אם כגובה ארזים נבהו — ועליהם אמר הרמב"ם (פ"א מממרים הלכה ב') שכל שאינו שומע לתקנות שהם סייג לתורה, הוא עובר על מצות עשה על המשפט אשר יאמרו לך תעשה — ועל ל"ת לא תסור מכל הדברים אשר יגידו לך — וכל זה הייתי אומר אם היינו דנין על סייג לתורה כזה שהוא נוגע רק ליחידים — מכש"כ וקו"ח בנידון שלפנינו שהסייג לתורה הוא חמור מאד באיכותו משום שיוכל להסתעף מזה הריסות התורה לכללות ישראל ח"ו — עכלה"ט].

ומה שהוא אומר שהי' ערים גדולות באונגארן שלא עשו שם הפירוד כגון מונקאטש, הטעם הי' פשוט ששם לא הי' פושעים ממי להפרד, וכולם כאחד השתייכו לכת היראים, כידוע שבמונקאטש תמיד הי' יראי ד' בראש הקהלה. וגם מה שמביא שבמאוחר יותר גם במדינת אונגארין ישבו ביחד עם פושעים, זה אמת לפי שבכת היראים גופא הרימו ראש אלו הקלים, ולטעם הזה תמיד נתפרדו היראים מהם עוד יותר ויותר כפי יכולתם, וכאשר שמעתי מפה הגה"צ ממאטעסדארף ז"ל ששמע מאת אביו ז"ל שהתאונן לפניו הבעל שבט סופר זצ"ל שהי' מן הנכון לעשות עוד הפעם "טיילונג" בכת הארטאהדאקסן גופא,

בעיר פרעשבורג, וגם שמעתי שאמר פעם הגאון האדיר מניאמץ ז"ל בעל שו"ת באר חיים מרדכי בדרך צחות לרבינו זי"ע על דרישתו לחדש עוה"פ הטיילונג, "סאטמארער רב, אז איר ווילט נאכאמאהל מאכן דעם טיילונג, מוזט אידען איד צעטיילן אין צוויי".

ומה שמביא ראי' מזה שרבינו הקדוש מבעלזא זי"ע שלח את הרב החסיד המפורסם חכם ונבון, ר' מרדכי פעלץ שהי' מגדולי חסידי בעלזא ועסקן מפורסם — לעורר את היראים שילכו לבחירות, זה הי' מטעם לפי ששם לא הי' יכולים למשית הטיילונג כנף ע"כ רצה לבחור הרע במיעוטו, וע"כ צוה להם לילך להבחירות אולי יצליחו להכניס בקהל גם את אחד מהיראים, לפי שאם כל הנהגת הקהל הי' רק בידי הפושעים, אז בוודאי הי' גרוע יותר, וכמובן שאין להסיק מזה שלא רצה הרה"ק מבעלזא בהטיילונג, רק מכיון שלא הי' לו ברירה אחרת בזה רצה עכ"פ לבחור הרע במיעוטו, שיצילו כל מה שביכולתם.

ובר מן דין, מה שרצה לדמות מילתא לשאינו מילתא להתיר הבחירות להשתתף בכנסת המינים בא"י אין לו שחר, וכמו שהאריך בזה רבינו כויואל משה שאין שום דמיון השתתפות עם הפושעים אז בימים ההם, מאשר הנידון בימינו אלה, ואין מן הצורך להאריך פה בזה.

\* \* \*

והנה בנוגע לדברי ביטול שנאמר שם, שהבאתי לעיל, וז"ל "ווען די חברה האבן נאך נישט געוואוסט פון זייער לעבן צו זאגן, פון קיין שיטה, און ווען זיי האבן נאך געגעסן שטאפ־גענז, דעמאלס האבן שוין אונזערע עלטערן וכו' לוחם געווען וכו'.

הגע עצמך, מי הי' המתיר לאכול שטאפ־גענז, הלא הוא מרן הקדוש רבינו החת"ס זי"ע שכותב ע"ז "יאכלו עניים וישבעו והמחמירים אינם אלא מן המתמיהין", ומי היו אלו שאכלו שטאפ־גענז, הלא הם תלמידי החת"ס זי"ע, רבותינו הקדושים גדולי אונגארען אשר הם ודוקא הם היו הלוחמים הגדולים למען כבוד שמו יתברך, ואשר עליהם העיד הגה"צ מבילגורייא וצוק"ל שנדפס בדרשתו הידוע בפעסט בשנת תש"ד שאמר בשליחות אחיו רבינו הקדוש והטהור מהר"א מבעלזא זי"ע, בעת שנפרד מן אדמת אייראפא בנסיעתו לארץ הקודש, בשם זקינו הקדוש רבינו השר שלום מבעלזא זי"ע, אשר בביאת המשיח יקחו מרבני ות"ח של מדינת אונגארן, לסנהדרין ויושבי לשכת הגזית. והעיר אז ע"ז הגה"צ מבילגורייא וצ"ל שעכשיו מבינים הדברים כפשוטו לפי שלא נשאר מכל הכלל ישראל נשתי' אז כאמצע המלחמה שכל גדולי שאר המדינות כבר

נספו עקדה"ש ולמדינת אונגארן עדיין לא הגיע הגזירה לשם] רק גדולי אונגארן עכ"ד.

ואגב מן הנכון להעתיק פה קטע מן הדרשה שאמר אז "שמח לבי שהנני רואה כי לא אלמן ישראל, וב"ה ישנו במדינה זו קיבוץ נאה ליהודים חרדים לדבר ד' חסידים ואנשי מעשה המדקדקים במצות וזהירים הם, הן בשמירת שבת, הן בטהרת המשפחה וכן בלימוד תורה וגידול בנים, וכנסת ישראל מצאה קן לה במדינת הגר, שהתיסדה פה עי"ד גדולי הארץ חומה הבצורה של הארטהדקסיה המשמשת לגדר וסיג לתורה, למחיצת ברזל וחומה מבדלת העומדת להגין בפני כל השפעה נכרית מחוץ לתחום היהדות, אבל עם כל זה הנני רואה כאורח המסתכל ממול פניכם ורואה כרחוק מיל, כן אני מביט ומאזין ומבין לכל מעשיכם ומכיר בכם סימני חולשה ורפיון שרפו ידיכם מחיזוק הדת, ועמודי האורתה-דכסיה עומדים כפופים, מתרופפים ומתמוטטים חומותיה וצריכים חיזוק רב, התחזקו! התחזקו! להשאר נאמן לרוח ישראל סבא, עשו סיג לתורה שלא יהי הפרוץ מרובה על העומד, שמרו היטב מה שמסור בידיכם מאבותיכם, והחזיקו ביסודות הארטהדקסיה שיסודם גדולים וקדושים, הכת"ס, המהר"ם שי"ק, המחנה חיים, ומהר"ם א"ש, ושאר גדולי הדור ההוא, וברית אבות לא יופר לעולם".]

אולם אנו יודעים שגם גדולי אונגארן דאז נספו במאוחר עקדה"ש, וע"כ היתה כוונת רבינו הק' השר שלום זי"ע, על גדולי אונגארן בכלל ההולכים בדרך החת"ס שאלו יהי' מיושבי לשכת הגזית. לפי שהם היו הלוחמים הגדולים למען כבוד שמים וע"כ דרכם בקודש הוא נצחי שישאר עד ביאת המשיח.

ומעתה האיך אפשר להתבטא על אלו שהם לא ידעו משיטה והלא כל השיטה הוא שצריכים ללחום מלחמת השם ולהבדל מן הרשעים, ובה הלא גדולי אונגארן היו המפורסמים ביותר שידעו משיטה זו והלכו בה, ואשר ע"כ אמר עליהם השר שלום זי"ע שיזכו לישב בלישכת הגזית וכו"ל, וכי נאמר שדברי קודש אלו של מרן הקדוש מבעלזא זי"ע אינם נצחיים הלא תמיד הם מתפארים בזה שאמר הרה"ק השר שלום זי"ע "אז בעלזא וועט בלייבן א ווינקעלע פון יר"ש ביו משיח וועט קומען" [ואגב, ברור שלא היתה כוונת השר שלום זי"ע דוקא על אלו שקוראים עצמם בשם בעלזא, רק על כל תלמידיו ההולכים בדרכו וכמו שבאמת שמעתי שהתבטא פעם רבינו הק' זצוק"ל "דא איז בעלזא", ובדרך רמז חשבתי לפרש הדברים "וועט בלייבן א ווינקעלע", שקרן זויית הכוונה שיהיו עומדים בפניה, נפרד מכל העולם, והוא הדרך הקדוש של

התבדלות והבן] וכי רק המימרא הלז של הרה"ק השר שלום זי"ע היא נצחיות, והמימרא הנ"ל על גדולי וצדיקי אונגארן אינה נצחית, ופלגין דיבורא בסכינא חריפא, אתמה"ה.

ועוד נוסף, וכי השיטה של התבדלות תלוי בזה אם אוכלים שטאפ־גענוז או לא, הלא עינינו הרואות מישרים, שגדול המתירים של שטאפ־גענוז רבינו החת"ס זי"ע וגדול האוסרים של שטאפ־גענוז ה"ה מרן רבינו הבני יששכר, זי"ע שהוא מברר איסור דאורייתא חוץ מהאיסור המבואר בשאר הפוסקים על שטאפ־גענוז [עי' אגרא דכלה פ' וארא] עכ"ז בנוגע להתבדלות מרשעים שני נביאים מתנבאים בסגנון אחר, רבינו החת"ס זי"ע בשו"ת (ח"ו סוף סי' פ"ט) ורבינו הבנ"י זי"ע בהקדמתו לספרו מעין גנים, [אשר ידוע שהרה"ק הצמח דוד זי"ע הביא אחר פטירתו של אביו הבני יששכר זי"ע את כתב יד קדשו להרב הקדוש השר שלום מבעלזא זי"ע, ובעברו על הכתבים עמד באחד מהם שהרגיש בו ריח של קדושה מיוחדת ואֵתו קונטרס היה הספר מעין גנים והדברים עתיקים ואכמ"ל]. שצריכים להפרד מהם, ולרחק אותם מגבולי ישראל.

\* \* \*

ועתה אעתיק דבריו להלן וז"ל.

מען ווייסט דאך אז די רבי'ס האבן נישט עוסק געווען צו מאכן ספרים, און ממילא זיי האבן נאר געזאגט זייער דיבור פאר זייערע מקורבים פאר די וואס האבן געוואלט זיי אויסהערן, און זיי האבן נישט כופה געווען בכפיי' זייער דעה אויף קיינעם נישט — ממילא וועט דאך נאר בלייבן איין ספר, וואס דאס איז פון די שוללים פונים תורת הבעל שם, און דער ספר'ל וועט זיין דער פערצנטער "אני מאמין" פון די בעלי השיטה — אדער אפשר דער ערשטער — וואס דארטן ווערט געמאכט אלע גדולי ישראל און גאוני הדור פאר עפר ואפר, אז זיי האבן זיך טועה געווען בדבר משנה און מיט הלכות מפורשות און אפענע מדרשים מיט אגדות חז"ל.

אבער איך מיין אז עס איז געקומען די צייט צו עפענען די בלינדע אויגן און מסביר צו זיין. און אויף אונז ליגט א חוב נישט זיך באגנוגן מיט דעם צו זאגן "דער רב זכרוננו לברכה האט אזוי געזאגט" "אונזער רבי האט אזוי געהייסן" — הגם דאס איז דער עיקר, ביי חסידים איז דאס גענוג א ווארט פון א רבי'ן צו גיין אין פייער — אבער פון

דעסטוועגן דאך, פאר די גאס און פאר אונזערע דורות, און כפרט ווי היינט איז א וועלט פון "ביקורת", טא דארף מען מאכן, מחבר זיין און עורך זיין ספרים, און מסביר צו זיין אלע ווערטער פון גדולי וצדיקי הדור — און דער עיקר מיין איך די שיטה פונים פעטער זכרנו לברכה, וואס "תורת אמת היתה בפינו ועולה לא נמצא בשפתנו בשלום ובמישור הלך ורבים השיב מעון" — ווער עס קאן מיט אים קאנקורירן זאל זיך אויפשטעלן! ע"כ.

והנה גם פה ערבב דברים וגרם כלבולי המוחות, ונשיב על ראשון ראשון, מה שאומר שהרביים לא עסקו בכתיבת חיבורים רק אמרו דעותיהם להמקורבים שלהם וכו', ואשר בזה רוצה לתרץ, למה לא נתברר עד הנה דעת המתירים של הבחירות, אינני מבין דבריו שערכב בזה שני דברים, ואבאר.

הנה ישנם ענינים הנוגעים להלכה, ואשר בענינים כאלו תמיד ידעו שצריכים לשמוע אל דעת תורה מגדולי וגאוני הדור וכן ידעו תמיד בכל הדורות ובכל המקומות, וגם בבעלזא כל השאלות והספיקות בהלכה שעלו על הפרק שלחו לשאול את דעת גדולי הדור, וכפרט הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע יודעים שבכל שאלה שהי' לו איזה שייכות להלכה צוה לשאול את דעת גדולי הדור, ובעיקר פנו בכל שאלה שעמד על הפרק להגה"ק מטארניפאל זי"ע ולהגה"ק מפרוביזנא זי"ע שהי' מגדולי חסידי בעלזא, וגם בענין של בחירות ידוע שהרה"ק מבעלזא זי"ע סמך עצמו על פסקו של הגאון האדיר מטשעבין זצ"ל. וכן ידוע שבעניני הלכה אף הגדולים ביותר בררו הענין מש"ע ופוסקים וזה בנה וזה סתר כדרכו של תורה, ובענינים כאלו מעולם לא הי' כך שמוצא פיהם של הרביים הי' לפסק בעניני הלכה בלי בירור [חוץ מאופן אשר גדול מפורסם הצטדק שאין עת"ו אתו להעלות את בירור ההלכה על הכתב, סמכו על פסק ההלכה אסור או מותר] ומה שהוא מזכיר ענין כזו שהרביים אמרו דעותיהם להמקורבים שלהם, וזה הי' כפסק הלכה בעיניהם, זה בנוגע לעצה, מנהג או שידוך ושאר דברים שאינם נוגעים לעניני הלכה, ודבר זה מובן וידוע לכל מבין.

ובזה מופרכים דבריו שאומר שלכך ביטל רבינו את אמונת צדיקים כדי שלא יצטרכו לבטל לפני דעת תורה של צדיקים ולפי דברינו איפכא מסתברא, שלכך ביטל רבינו אמונת צדיקים בדורינו כדי שלא יבואו עי"ז לבטל את דעת תורה האמיתי ולסמוך על דעת רבי האומר דבריו בלי בירור הלכה, וכאשר האריך בזה רבינו בעל עטרת צבי זי"ע מזידיטשוב בספרו סור מרע ועשה ט"כ עי"ש.

ומעתה בנוגע להענין של בחירות אשר הוא דבר הנוגע להלכה כמובן שכל דבריו בזה הם מופרכים מעיקרא. ואדרבא, הלא רבינו הק' זי"ע, כל טענתו הי' להמתירים בבחינת מהיכן דנתנו, כי בו בזמן שרבינו בירר הענינים על נכון כדרכה של תורה והוציא הפסק לאיסור, גלוי לכל מעיין בספרו מהיכן לקח פסקו זה ועל איזה יסודות בנה אותם, מעולם לא בא בכתב איזה בירור להיתר מאת המתירים, ולכאורה הי' צריך להיות להיפוך, כי להיתר דבר צריך בירור יותר מאשר להחמיר, וכמ"ש רשיו"ל במס' ביצה (ב' ע"ב) כי לכך כוחא דהיתרא עדיף, שלהחמיר ולאסור אין צריכין לראיות כ"כ כאשר להחמיר, ועכ"ז מעולם לא נתפרסם בכתב היתר בדבר.

ומה שאפשר לומר בזה להבין דעת המתירים, שעיקר דעתם להחמיר היתה בבחינת עת לעשות לה' הפרו תורתך ולמגדר מילתא והי' מן השמים או שהם בעצמם הי' להם חשבון הזה שלא לברר זאת ע"פ הלכה ולכותבו רק שישאר בבחי' תורה שבעל פה כדי שלא ישאר לדורות בירור להיתר בענינים אלו. ואולי גם זכותו הגדולה של הרה"ק אור טמיר ונעלם מבעלזא זי"ע עמד בזה, שלא יתברר להיתר בבירור להלכה, ורק זאת יוכל להיות ההסבר שלא השיבו לרבינו הק' ז"ל לברר ההיתר שלכאורה הי' נראה זאת כבזיון לגדול הדור כמותו, ואם כן שהם לא רצו לפרסם היתר בזה, שע"כ צריכין לומר כן וכנ"ל, למה הוא דורש שיתפרסם חיבור לברר היתר הבחירות, הלא אינו מוסבר כלל שעתה בשנת תשמ"ב לפ"ק יבואו להשיב על דברים שהי' מן היושר לענות עליהם בשנת תשט"ו לפ"ק, וכל מה שרוצה לישב — למה אז לא השיבו מענה וכעת נשתנה הדברים שעכשיו צריכים להשיב עליהם אינם אלא ערכוב דברים וכמו שהוכחתי למעלה.

ואמנם בענין הזה אנו רואים עד כמה צודק רבינו זי"ע בזה שביטל את אמונת צדיקים בדורינו, כי בדברים אלו "הגם דאס איז דער עיקר ביי חסידים איז דאס גענוג א ווארט פון א רבי'ן צו גיין אין פייער" בזה מונח ההירוס היותר גדול בדורינו, כמו שאנו רואין בחוש בענין זה שהוא רוצה לחדש שאף בדבר הלכה חמורה כגון דא אין צריכים לברר דעת תורה מהו, ורק דיבור אחד מהרבי די לפסוק בזה הלכתא גבירתא בענינים הנוגעים אל עיקרי יסודי הדת, וכן אנו רואים בעינינו עד כמה קהילות שלימות של שומרי תורה ומצוות ואנשים תמימים וישרי לב הולכים שולל אחר דעותיו של רבי אחד וכ"ז רק בשביל שמאמינים ברבם באמונת צדיקים שעל כל דבריו אין להרהר וא"א להיות אחרת, ובפרט הדבר נפרץ כהיום אצל חסידי חב"ד שהמנהיג שלהם הוא

אצלם ממש בבחינת אלהות. אשר אצלו אין מקום לסתירה. ומייגעים לפרש את דבריו כאילו היתה תורה שלימה ועי"ז כיכולתו להשפיע להם דעות שהם סותרים לההשקפות של הגה"ק מנהיגי חסידי חב"ד הקודמים נבג"מ וואגב פה המקום לציין מה ששמעתי מאיש מהימן ששמע מאת הרה"ק מסקווירא וצוק"ל זי"ע שתקופת חב"ד נסתיימה אצל המהרש"ב זי"ע וז"ע ואוי לנו שכך עלתה בימינו שמנסים הם בכל מאמצי כוחם להכניס את שיטתם אף בתוך מחנינו אשר רחוקים אנו מההשקפות כאלו כרחוק מזרח ממערב. ועי"ז מבלבלים מוחות של ישרי לב ולא ידעו במה יכשלו. עלינו לדעת כי אנו צריכים להתחזק בדרך שהורה לנו ח"ק איתן אדונינו זי"ע שלא ימוטו רגלינו במים הזידונים זה בכה וזה בכה. ויהי ח"ו שוא שקד שומר שכל הכוחות ששתדל בנו אותו זקן רעיא מהימנא קדישא ילכו לאיבוד ח"ו ח"ו הל"ת.

\* \* \*

והנה על מה שהרהיב עוזו כנפשו להתבטא בדברים שפלים כאלה "ממילא וועט דאך נאר בלייבן איין ספר"ל וואס דאס איז פון די שוללים פון תורת הבעש"ט וכו' וואס דארטן ווערט געמאכט אלע גדולי ישראל און גאוני הדור פאר עפר ואפר וכו'" אולי יואיל בטובו להראות לי באיזה מקום בספה"ק ויואל משה נעשים כל גדולי ישראל וגאוני הדור לעפר ואפר. אדרבה יודעים אנו שרבינו זי"ע לא הי' דרכו בסופה וסערה לדבר דברי ביטול נגד גדולי תורה — אף שהי' צדיקים וקדושי עליון שהי' דרכם כן — ובמקום שרוצה להוכיח שיטתו בספרו הבהיר ויואל משה, שאכן טעו גדולי ישראל בדבר הלכה הרי הוא עושה זאת בדרך כבוד, בזה שמראה ומוכיח לדעת שיש אפשרות שגדולים וטובים יטעו בדבר הלכה, ומביא ראיות מדורות הקדמונים, ומונה והולך עד שאול המלך להראות שאפשר גם לגדולים לבא לידי טעות, והנני שואל לעומתו וכי בזה שמדמים את הגדולים שטעו בדבר הלכה זו עד לשאול המלך, בזה עושים מהם עפר ואפר — אתמהא.

\* \* \*

וכה דבריו להלן "וואס די אלע שרייערס און אלע מקטריגים לאמיר זען ווער פון זיי האט שוין עומד געווען אין אזעלכע נסיונות פון אפילו פון הונדערט דאלער" ע"כ. אף שבעו"ה יש גם בחו"ל כאלו שאינם עומדין בנסיון ועושים דברים אשר לא יעשו בעיניי ממון מ"מ כל השומע יתפלא עליו שהוא לוקח האחריות להגיד בקהל רב דברים כאלו אשר בשקר יסודם, הלא ידוע ומפורסם שישנם בא"י הרבה אנשים יראי ד' שהם

נאמנים לדרך שקבלנו מרבותינו הקודמים שאסרו לקיחת כספים בכל חוקף וגם פה בחו"ל יש אנשים יראי ד' אשר עומדים למופת בזה שמתנזרים מלקבל מעות שיש בזה איזה חשש, והמדובר אינו רק בסכומים של מאה דאלער, רק אף בעשרה פעמים מאה דאלער ויותר, והאיך לא ירא הנפשו לדבר דברי לה"ר על עדה קדושה מישראל, אשר מבואר מפי הגה"ק החפץ חיים זי"ע בספריו הקדושים, שיותר חמור לדבר לה"ר על עדה שלימה מאשר על יחיד, ואני מתפלא ושואל, יאמר נא הדורש, וכי כל כך נכון לבו בטוח שבמחנהו ואנשי עדתו כולם אהובים כולם ברורים, נקי כפיים וברי לבב שיוכלו לעמוד בנסיונות כאלו, עד שאינו מוצא החסרון הזה רק באחרים, וכי ההתגברות על הנסיון הזה תלוי בה"קטרוג" על לקיחת ממון מהפושעים, ואלו "הסניגורים" ידם נקיים מכל וכל, אתמהה.

ובכלל, גם שאר דבריו תמוהים, שפעל בנפשו לדבר דיבורים כאלה אשר אינו מן הנכון אף לאדם פשוט להוציאם מפיו ואף למנהיג עדה, ואינו מן הנכון לדברם אף על אדם כשר וירא ה' מישראל ומכ"ש על רבם ומאורן של ישראל שעשה כל הגולה כמדורת אש לעבודת השי"ת וקיום מצוותיו.

ובענין שביטל את כל האיסור של לקיחת הממון, כמדומני שאין צריכין אפילו לדבר מזה, כי הנה יצא לאור בקיץ העבר ספר "פרשת הכסף" שבו מלוקט ומבואר חומר האיסור של לקיחת כספים ממקור משחת בנוי על יסודות של גדולי הפוסקים ראשונים ואחרונים ותלמידי הבעש"ט זי"ע, פרי עטם של אברכים יקרים שמיגיעים עצמם באהלה של תורה באמת, והוציאו דבר מתוקן מתחת ידם לברר הדברים כשמלה ברורה בהסכמת גדולי ישראל שליט"א, והנה הוא מבטל את כל הדברים הללו באיזה דברים שאין להם ביאור ופירוש, ואשר ע"כ אין צריכים אפילו להתוכח על דבר הזה כי הדבר פשוט.

וכאן המקום להזכיר מה שסיפר לי חותני הרה"ג שהיו"ח מו"ה נפתלי ל"ש שליט"א, נכדו של הגה"ק מוהר"ר ברוך בענדיט ל"ש אבד"ק קראסנא וצוק"ל [שהי' מגדולי חסידי רבותינו הקדושים מבעלזא זי"ע וגם הי' קשור לרבותינו הקדושים מסיגעט זי"ע], שהוא למד ונתגדל אצלו, פעם מסר לו זקנו הנ"ל סכום גדול של מאה קראנן והזהיר אותו שבל ישתמש בזה רק לצורך מלבושים, ותמה חותני מאד על הדבר ונכנס לזקינתו לשאול פשר דבר, וספרה לו שזקיני קיבל מעות פסק דין מאיזה איש שלא רצה ליהנות ממנו כלל, וע"כ מסר המעות לו, לנכדו ואולם אין ברצונו שגם הוא ישתמש בזה, לצרכי אוכל, כדי שלא יהנה מהמעות הללו, ורק לצורך מלבושים התיר לו.



והנה פה המקום להבהיר גם מה שידוע שהי' צדיקים וקדושים שעשו לפעמים דברים כאלו שהי' נראים כסתירה לדרך של מלחמת ה' שקבלנו. וכדי לבאר זאת נעתיק כאן מכתב מאת הגה"צ משאפראן זצוק"ל [אשר היה תלמיד נאמן להגה"ק ממונקאטש זי"ע שהי' מפורסם בדרכו במלחמת ה' וכן לימד דעת לכל תלמידיו ומקבלי לקחו, עד שהי' נחרט על לוח נשמתם] ואח"כ נכנע ככל מיני הכנועה לרבינו זי"ע, והי' ממש כעבד נאמן שליח מסור לשולחיו לעשות רצונו ולקיים כל דבריו במסי"נ ממש ועמד לימינו במלחמת הדת לגדור גדר ולעמוד בפרץ [ואתו עמו גם דו"ז הגה"צ מקראסנא זצוק"ל אשר הי' מוכן תמיד למסור נפשו שלא לבטל אף קוצו של יו"ד מדרך אבותינו והי' משרי הצבא במלחמה לה' בעמלק אשר בראש המערכה עמד רבינו זי"ע, אף שהי' שבור ורצוץ בשנותיו האחרונות עכ"ז לא מנעו אותו מלצאת במלחמה והי' מסור לרבינו זי"ע בכל לבו ונפשו] ואולם לעומת זה הי' קשור ונכנע גם להרה"ק מסקווירא זצוק"ל והי' מחזיק אותו כאחד מתלמידי הבעש"ט זי"ע בדורינו [כנראה מספריו שהגה"צ משאפראן זצוק"ל לא הי' חמים דעה כ"כ עם רבינו זי"ע כענין של עבודות החסידות].

והנה אחר מלחמת ששת ימי האפילה שכבשו הציונים את הכותל המערבי, ופירסמו את הניסים שלהם, והכלבול הדעת הי' איום ונורא לשבח את מעשי הפושעים, אז יצא רבינו הקדוש זי"ע בלבת אש לאסור את ההליכה לכותל המערבי, כדי שלא יבא בלב האדם מישראל אף הכרת טובה כל שהוא להרשעים הציונים. וזה הי' שלשלת וחוליא נוספה בדרך ההתכדלות [והנה ענין הזה בעצם צריכים לידע על בורי' ולהבין עמקות הענין שלא כמו שסוברים איזה אנשים שהכותל המערבי הוא מקום שאסור לילך שם מחמת איזה פגם ח"ו שיש במקום קדוש הזה רק רבינו לגודל התקשרותו להדרך של התבדלות, הי' מוכן לוותר ולרחק מעמו אף את היותר קדוש מנכסיו של הכלל ישראל — [וידוע שהרה"ק רש"א מראצפערט זי"ע אמר קודם המלחמה הנוראה, שאם הי' ביכולתו להגיע אל הכותל המערבי הי' מבטל את הגזירה מכל וכל, וגם שאר צדיקים השתוקקו להגיע למקום קדוש הזו — ואכמ"ל] בחששו שע"י ההליכה לכותל יבואו להכרת טובה וקירוב הדעת לאלה הרשעים], ומזה רואים בעליל תורת ההתכדלות עד היכן הגיע אצל מנהיגי ישראל האמיתיים.

וכמה מגדולי ישראל לא קבלו אז את דעתו של רבינו בענין הכותל וביניהם גם הרה"ק מסקווירא זצ"ל שלא מנע את חסידיו מלילך שם, ואחד שאל אז את הגה"צ משאפראן זצ"ל חור"ד בענין הכותל, וענה בזה"ל [באמצע דבריו]: כך תקבל שכר על הפרישה כי מה שאתה מונע עצמך מלילך לשם זה, כדי לבטל

דעתך מפני דעת גאון זמנינו הגה"צ מסאטמאר שליט"א וזה בוודאי מצוי לשמוע דברי חכמים, ומה שאחרים אין דרכם כדרכו בזה וכו' והנה ידעתי שהה"ק מסקווירא שליט"א לא ימנע חסידיו מלילך לשם, והנה ידעתי שהוא באמת איש קדוש אבל ידעתי גם כן שבדבר הזה לא הורגל לראות הדברים כמו שאנו רואים, אשר הורגלנו — בפרט באונגארן — לראות הסכנה אם אין עושים הבדלה מקודש לחול ובין טמא לטהור כלומר לרחק בכל מה דאפשר את מי שאינו רוצה להודות שתורתינו הקדושה היא חיינו וכופרים ביסוד קדושת ישראל וב"ה הבדלה זו עשתה רושם לטובה, ומי שלא ראה זה, זה לא יבין דרכינו אבל כבר קיימו מן השמים מה שקבלו אז גאוני ארץ אשר ה' כם בעלי רוח הקודש כאשר שמעתי מאדמו"ר הגה"ק ממונקאטש זי"ע וכן להבל"ח יאמר הגה"ק מסאטמאר שליט"א וכו' עכ"ל הטהור של הגה"צ משאפראן זצ"ל, אשר מזה אנו מכינים היטב למה לפעמים ראינו מעשים מאת צדיקים שהי' נראה כסותרים לדרך של מלחמת ה' (עי' בתשובת משיב דבר להגאון האדיר הנציב מוואלאזשין זצוק"ל סי' מ"ד).

וגם רואים אנו בזה שלא היה סתירה אצל הגה"צ משאפראן זצ"ל שהיה הלוחם מלחמת ה' באמת ותלמידו של הלוחם המפורסם הגה"ק ממונקאטש זי"ע וגם היה נכנע בכל מיני הכנעות לרבינו זי"ע, שיהיה מקושר גם אל הרה"ק מסקווירא זי"ע, וזאת לפי שהבין שהענין של מלחמת השם אינו שייך למי שתפקידו הוא רק להורות לעם ישראל את דרך ה' שזו היתה עבודתם של תלמידי הבעש"ט הקדוש זי"ע וכמו שביארנו.

ובאותו ענין אעתיק גם מש"כ מחו' הגה"צ אבדק"ק פאפא שליט"א, השי"ת יאריך ימיו ושנותיו דשנים ורעננים, בהקדמתו לספרו של מר אביו הגה"צ המפורסם הויגד יעקב זצוק"ל על ספר במדבר, וז"ל שם כמו כן יש צדיקים ששורשם ממדת החסד ודרכם ללמד זכות אף על עוכרי עבירה וכו' והנה המון עם כששומעין דבריהם לפעמים טועין וסוכרין שדעתם שלא להתרחק מהם, אבל באמת אם שואלים אותם האין דעתם גם הם אומרים להתרחק מהם, וע"כ אמרו אם הרב דומה למלאך ה"צ תורה "יבקשו" מפיהו דייקא, כלומר תשאל את פיו האין להתנהג ולא לנהוג כמותו מבלי שאלת פיו וכו'. ובשם הגה"ק ר' הלל קאלעמאיער זצ"ל אומרים כעין זה ברמז הפסוק בפ' שמות במילדות העבריות אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה, שפרה פרש"י ע"ש שמשפרת את הולד פועה לשון צעקה, דהצדיקים נקראים מילדות העבריות שהם מולידות תולדות רוחניות ושם האחת שפרה שרואים תמיד חלק הטוב שבהם ומשפרות אותם שמדברים כשבחם ושם האחת פועה לשון צעקה

שצועקין עליהם שהם לא טוב, ובאמת אלו ואלו דא"ח ששני הדרכים נצרכים, עכ"ל.

וכן אנו יודעים ששררה ידירות נפלאה בין הגה"ק ממונקאטש זי"ע והגה"ק בעל אהבת ישראל מ'ויזניצא זי"ע, אף שהי' דרכם מהיפוך להיפוך זה בסופה וסערה נגד פועלי און וזה בדרכי נועם ובנתיבות השלום, וזאת, לפי שידעו שהרכה דרכים יש למקום, וכהנ"ל שזה תלוי כשורש נשמתם, וכבר בררנו לעיל היטב שכל הענין של מלחמת הדת אינו שייכה כלל לדרך העבודה של תלמידי הבעש"ט, שכל תפקידם הי' רק להאיר לישראל בחשכות הגלות עם דרך עבודתם בקודש, ואף אמנם שכן הי' מרבתינו תלמידי הבעש"ט זי"ע שלקחו לעצמם גם התפקיד הלז לצאת במלחמת ה', וכמו שדברנו מזה למעלה, אולם זה הי' דבר מיוחד שקבלו על שכמם עבודת הקודש נוספה, לפי שהם חוץ ממה שהיו רביים ומדריכים — היו גם מנהיגים, ואין מזה סתירה לזה שהי' ביניהם כאלו שלא לקחו חבל במלחמה לה' בעמלק, כי ידעו שהדבר הזה אינו נוגע לתפקידם וכנ"ל, ושתיקתם בזה לא היתה מתפרשת כסתירה לדרך הזה, וכמוכן, ואדרבה גם הם ידעו שבענינים כאלו צריכים הם להכנע לדעת גדולי ישראל מנהיגי הדור האמיתיים.

הוספה: ראיתי לנכון להעתיק פה דברי הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע בענין של אהבת<sup>רא</sup>כנוגע לאנשים רשעים וזל"ק שם [נספר אמרי פנחס מערכת ענינים שונים אות תתקמ"ג] פ"א שבת מו"ה ר' רפאל אצל מו"ה ב"ז בבאלטא ובסעודת שחרית הי' ביניהם ויכוח שמהור"ר הוכיח שצריך לאהוב אפילו הרשעים ללמוד עליהם זכות ומהורב"ז הוכיח שצריך לבקש שהרשעים יהי' להב מפלה והתארך הדיבור ביניהם ואח"כ בבוא מוהרב"ז לביהמדר"ר שלו עם הטלית לתפלת מנחה ואני עמדתי אז אצל המדריגות שלפני הארון הקודש ובא בכיוון אצלי וזאת אמר לי, אתה סובר שהי' בכאן מחלוקת גדולה, בוודאי טוב מאד והוא טוב לתפלה ולכל דבר כאשר הוא אומר לאהוב כל ישראל, אך לא רציתי לדבר כך בפרהסיא ובפני העולם כי לפני העולם צריכין לומר שיהי' להם מפלה להרשעים עכ"ל.

עוד שם אות תתקנ"ג וז"ל שצריך לאהוב כ"א מישראל וכו' היינו לאהוב כל אדם אפי' רשעים גמורים וכו' רק מהתחברות לרשעים צריך למנוע א"ע כמ"ש ואל תתחבר לרשע, עכ"ל.

וזה נוגע גם לענין שהנהיגו כהיום איזה מהרביים שעוסקים בקירוב רחוקים לתשובה, אשר ברור שדרך זה הוא מסוכן עד למאד, ולאו כל אדם יש לו הכוחות הללו שירחיב בנפשו לעסוק בענינים כאלו, וא"א למסור דרך זה

לרבים, ובכלל אינה שייכה לאנשים כערכינו בדורות אלו, ונעתיק בזה מספר קול יעקב להגה"צ מוה"ר אליעזר יעקב רויזניץ זצ"ל דיין ותופס ישיבה בקהל זענטא יצ"ו, מגדולי חסידי מרן הקדוש רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע וז"ל שם. והנלפע"ד בהקדם שיחה נאה ששמעתי מהחסיד ר' דוד עהרמאן מבעלזא שהיה עם רבינו הקדוש זי"ע [מרן מהרי"ד] במרחץ מאריענבאד והיה שם רופא אחד ד"ר לעזרי שערס לרפאותו. והנה האיש הזה היה כאחד מאנשי מאריענבאד אשר לא ידעו מאומה מהתורה ר"ל, והיה חשוך בנים ר"ל, ובעת הפרידה הפציר בהרב ז"ל שיבקש עליו רחמים בענין בנים. כאשר יצא הלך הרב וז"ל בחרר מפנה לפנה גנוחי גניח ואמר נעביך, אח"כ פנה אל ר' דוד הנ"ל שהיה אתו בחדר ואמר לו דוד ווייסטו דעם וועט משיח נישט קעננען איבערלאזען, דער האט נאך אמונה. והאריך לספר לו די באבע האט געזאגט צום זיידען איך מיינ דיא וועסט זיין משיח, והשיב לה ניין, איך וועל זיין פון דיא גרויסע חשובים פון משיח. וענה על זה הרב ז"ל, מיינסטו ער האט נישט רעכט געהאט, איך וואלט אויך נישט געוואלט זיין משיח, משיח וועט נישט זיין אקליינע זאך, ער וועט נישט קעננען מאכען חכמות, די פוסקים פטקענען איין פושעי ישראל ווען ער האט אזוי געזעהן ביא זיינע עלטערן הייסט ער איין אונס ער וועט נישט קענען זיין איבער לאזען און אזוי וועט ער זיין נישט קאנען מיט נעמען, ער וועט מורען אריין שיינען אין זייער הארץ אהבת הבורא ויראת הבורא זיי זאלן תשובה טאהן אזוי וועט ער זיי מיט נעמען עכ"ל.

עכ"פ רואין אנו מזה, שלהשיב לכות בני"א אלו החטאים בנפשותם, אל חיק אביהם שבשמים הם מהדברים הקשים שבמקדש ורק למשיח צדקינו יהי' כח גדול כזה, ומכאן תשובה נצחית לאלו הרוצים לנהוג גם כהיום בדרך המסוכן הזה אשר לא ראינוהו אצל רבותינו הקדושים נ"ע.

והנה כבר הארכנו בתחילת דברינו לבאר ולברר שדרך הבעש"ט זי"ע אינו סתירה לדרך של מלחמת ה' של רבותינו תלמידי החת"ס זי"ע והוכחנו לדעת כמה גדולים וצדיקים שמזגו בקרבם ב' הכוחות הללו, ועי"ז עלה בידם להרים את קרן ישראל בדורות הקודמים, וכן מצאנו ראינו בספרי רבינו הבנ"י שאף שהי' נכנע לכל תלמידי הבעש"ט זי"ע, ומביא את דברי כולם בספריו הקדושים, ואף הוא הי' אחד מהם, עכ"ז כל ספריו מלאים ממלחמת ה' בעמלק מדור דור, והנה יוצא בחרב ובחנית נגד פושעי ישראל בגופם להרחיקם מגבולי בני ישראל. וכן אנו רואים כאשר ארי עלה מבבל, בעת אשר עלה לא"י הגאון הנורא בעל תורת חסד מלובלין זצוק"ל שהי' מחשובי וגדולי חסידי הצמח צדק

לרבים, ובכלל אינה שייכה לאנשים כערכינו בדורות אלו, ונעתיק כזה מספר קול יעקב להגה"צ מוה"ר אליעזר יעקב רויזניטץ זצ"ל דיין ותופס ישיבה בקהל זענטא יצ"ו, מגדולי חסידי מרן הקדוש רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע וז"ל שם. והנלפע"ד בהקדם שיחה גאה ששמעתי מהחסיד ר' דוד עהרמאן מבעלזא שהיה עם רבינו הקדוש זי"ע [מרן מהרי"ד] במרחץ מאריענבאד והיה שם רופא אחד ד"ר לעווי שעסק לרפאותו. והנה האיש הזה היה כאחד מאנשי מאריענבאד אשר לא ידעו מאומה מהתורה ר"ל, והיה חשוך בנים ר"ל, ובעת הפרידה הפציר בהרב ז"ל שיבקש עליו רחמים בענין בנים. כאשר יצא הלך הרב ז"ל בחדר מפנה לפנה גנוחי גניח ואמר נעביך, אח"כ פנה אל ר' דוד הנ"ל שהיה אתו בחדר ואמר לו דוד ווייסטו דעם וועט משיח נישט קעגנען איבערלאזען, דער האט נאך אמונה. והאריך לספר לו די באבע האט געזאגט צום זיידען איך מיינ דיא וועסט זיין משיח, והשיב לה ניין, איך וועל זיין פון דיא גרויסע חשובים פון משיח. וענה על זה הרב ז"ל, מיינסטו ער האט נישט רעכט געהאט, איך וואלט אויך נישט געוואלט זיין משיח, משיח וועט נישט זיין אקליינע זאך, ער וועט נישט קעגנען מאכען חכמות, די פוסקים פטקענען איין פושעי ישראל ווען ער האט אזוי געזעהן בייא זיינע עלטערן הייסט ער איין אונס ער וועט נישט קענען זייא איבער לאזען און אזוי וועט ער זייא נישט קאנען מיט נעמען, ער וועט מוזען אריין שיינען אין זייער הארץ אהבת הבורא ויראת הבורא זיי זאלן תשובה טאהן אזוי וועט ער זיי מיט נעמען עכ"ל.

עכ"פ רואין אנו מזה, שלהשיב לבות בני"א אלו החטאים בנפשותם, אל חיק אביהם שבשמים הם מהדברים הקשים שבמקדש ורק למשיח צדיקנו יהי' כח גדול כזה, ומכאן תשובה נצחית לאלו הרוצים לנהוג גם כהיום בדרך המסוכן הזה אשר לא ראינוהו אצל רבותינו הקדושים נ"ע.

והנה כבר הארכנו בתחילת דברינו לבאר ולברר שדרך הבעש"ט זי"ע אינו סתירה לדרך של מלחמת ה' של רבותינו תלמידי החת"ס זי"ע והוכחנו לדעת כמה גדולים וצדיקים שמזגו בקרבם ב' הכוחות הללו, ועי"ז עלה בידם להרים את קרן ישראל בדורות הקודמים, וכן מצאנו ראינו בספרי רבינו הבנ"י שאף שהי' נכנע לכל תלמידי הבעש"ט זי"ע, ומביא את דברי כולם בספריו הקדושים, ואף הוא הי' אחד מהם, עכ"ז כל ספריו מלאים ממלחמת ה' בעמלק מדור דור. והנה יוצא כחרכ ובחנית נגד פושעי ישראל בגופם להרחיקם מגבולי בני ישראל. וכן אנו רואים כאשר ארי עלה מבבל, בעת אשר עלה לא"י הגאון הנורא בעל תורת חסד מלובלין זצוק"ל שהי' מחשובי וגדולי חסידי הצמח צדק

מליובאוויטש זי"ע, וקדוש ה' עכ"ז לא מנע אותו השתייכותו לדרך החסידות מלצאת בחרב ובחנית נגד הפושעים ועמד לימין הגה"ק מבריסק זי"ע בכל מלחמותיו ושמו נמצא בין החתימות על כל הנדוים השמתות והארורים שפרסמו להרחיק את הרשעים מגבולי בני ישראל הכשרים.

ועוד אפשר להאריך בזה יותר ויותר אולם עלינו לקצר במקום שאמרו להאריך, כי א"א לבא כ"כ בארוכה, ובאמת ה' באפשריות לדבר כל הלילה מענינים אלו, ועדיין לא היינו מברכים על המוגמר מגודל הבהירות שיש בענינים אלו, אלא ע"כ מוכרחים אנו לצמצם במסגרת טופח.

ובדרך כלל, יותר ויותר ממה שהשכנו מענה על הדרשה הלז, ה' אפשר להשיב על שאר כל דבריו ולהראות נכוחה את אמיתת דרכינו הקדוש, ולא כמו שהוא אומר בלשונו "ווער עס וויל מערער זיין עליו להביא ראי' ממין הטענה און נישט שלא ממין הטענה" אלא אין על מה לערער כי כל דבריו מופרכים מעיקרא, ואין להם שום יסוד כלל ועיקר כאשר הוכחנו ממין הטענה, מן המקרא והמפורש, מן ההיסטאריע של כללות תלמידי בעש"ט הקדוש ותלמידי החת"ס זי"ע, ובפרט מדרכם הקדוש של רבותינו הקדושים מבעלזא זי"ע, אלא שהזמן אינו גרמא להאריך כעת כ"כ וגם לא ה' לי פנאי כ"כ לסדר הדברים כראוי כי מחמת נחיצות הענין מהרתי להשיב מענה על דבריו תומ"י, וישמע חכם ויוסיף לקח כהנה וכהנה.

\* \* \*

תמצית היוצא מכל דברינו אלה, שאנו אין לנו אלא הדרך הקדוש שקבלנו מרבותינו הקדושים, והוא הדרך הנצחי של התבדלות מרשעים והנגררים אחריהם, וגם צריכים אנו להתחמם לאורם של ספרי תלמידי בעש"ט הק', וכדי להכין על בוריים הענינים האלה צריכין לעסוק בספרי רבותינו הקדושים נ"ע אשר מזגו בקרבם ב' הכוחות הללו, ובעיקר בספרי רבינו החת"ס ובפרט בדרשות החת"ס אשר הם מלאים על כל גדותם, בחמימות וחסידות | כידוע שגם רבינו החת"ס זי"ע עסק בספרי חסידות, שמביא את בעל התניא בפ' בהעלותך, והלא הוא תלמיד להרה"ק ההפלאה זי"ע שהי' מגדולי תלמידי המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע וגם הדרך הקדוש של מלחמה בעוזבי תורה, וכן צריכים לעסוק בספרי מרן הגה"ק הכני יששכר זי"ע שג"כ מזג בחוכו ב' כוחות הנ"ל וכן גם בספרי מרן הגה"ק בעל ייטב לב זי"ע, המלאים על כל גדותם עם היסודות והדרכות הנצרכים לדורינו אלה, כן טוב לעיין בספרי ערוגת הבשם

להג'ק מחוסט זי"ע ובפרט בספרו הכנה דרבה שהוא מלא מוסר ויראת ד' ודרך הישרה שיכור לו לאדם וגם בספרי דו"ז הגה"ק מוהר"ר הלל מקלאמייע זי"ע. והנה כי כן עלינו גם לעיין בספרי קורא הדורות הקודמים כדי שנדע את האמת עד כמה לחמו רבותינו הקדושים על כל קוצו של יו"ד, ונדע על נכון גם ההיסטאריע שרוצים לסלף כהיום.

אולם דבר אחד צריכין לזכור שמלחמתינו למען כבוד שמו ית' לא באלה חלק יעקב שיהי' בדרך של על חרבך תחי' המסורה לעשו, ואין דרכינו בבזיונות חירופים וגידופים, וכוודאי לא בהרמת יד ח"ו ובפרט כי אינו מביא לתכלית הנרצה, כי כל דבר נתפעל מהפכו כידוע, ולא בחיל ולא בכח כי אם ברוח ה"צ. רק כל דרכינו הוא לחזק את עצמינו נגד אלו הרוצים להפוך הקערה על פיה, ועלינו לדבר דברים ברורים, גלוי לכל, שאין דרכם של אלו דרך ישרה ואין לנו חלק ונחלה עמהם, אלא אינהו בדידהו ואנן בדידן.

וצריכים להתפלל שנזכה לזמן המקווה של ביאת משיח צדקינו שאז ימלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ויתמו חטאים ולא חוטאים, ועד אז נזכה להתחמם לאורם של מנהיגי ישראל האמתיים, שעדיין נשארו לנו, אשר אנו צריכים להתפלל על אריכות ימיהם ושנותיהם עבג"צ. ובזכות שנחזיק מעמד בדרך המסורה לנו מדור דור נזכה לחנך את צאצאינו על מבועי התורה והיראה, ונזכה לראות דורות ישרים ומבורכים, ע"ד ישראל סבא מחונכים, שבזמן שיבא משיח צדקינו לא נבוש עם דורותינו מול אלה הצדיקים שהורו לנו את דרך ה'.

ואגב אספר יפה מה ששמעתי מפי הגה"צ מצעלים זצוק"ל, שכאשר הגיע לאדמת אמעריקא קיבל מכתב מאת אחיו הגה"צ מפאפא זצוק"ל בו הוא מספר לו ששמע מאביהם הגה"ק הערוגת הבושם זי"ע, ששמע זאת מהגה"ק יחזקאל החוזה משינעווא זי"ע, שאביו הקדוש רבינו מצאנו זי"ע אמר פעם בזה"ל, דאכט זיך מיר אז משיח וועט נתגלה ווערן אין אמעריקא עכ"ל — וכדברים האלה שמעתי ממור"ר הרה"צ מקיוויאשד זצוק"ל ששמע מפה חסיד מפורסם ששמע כנ"ל מאת הגה"ק מגארליץ זי"ע בשם אביו רבינו הקדוש מצאנו זי"ע. ותפלתינו שנזכה לזה בעגלא ובזמן קרוב רחמיו וחסדיו במהרה כימינו אמן.





העתק מהפאקסמיליא אות באות

ב"ה יום ה' לסדר אתם נצבים וגו' תש"ח לפ"ק

כשמוע קול שופר, יוחק לחיים בספר, כ"ק ש"ב מחו' הגאון הקדוש  
המפורסים רבן של ישראל בו"ק חו"פ ע"ה שלשלת היוחסין וכו' וכו' בקש"ת  
מזה"ר יואל טייטלבוים שליט"א אב"ד ר"מ ואדמו"ר בסאטמאר יצ"ו.

אחד"ש כ"ק באה"ר,

כאשר הימים הקדושים ממשמשים ובאים לטובה באתי להזכיר א"ע  
לפני כ"ק, שיתפלל עלי שאזכה לעבוד השי"ת בנחת והרחבת הדעת  
דקדושה ולישועה בגוף ונפש, ושתתקבלו תפלותנו בתוך תפילות הצדיקים  
ולכתיבה וחתימה טובה, ושנוכה לגדל בנינו ישכר דוב בן מרים לאיש"ט  
ולבט"ם.

והנני מברך את הוד קדושתו בכתיבה וחתימה טובה לאלתר לחיים  
טובים ארוכים ולשלום ושתזכו לראות דורות ישרים מבורכים, ושנוכה  
לביאת מלך המשיח בב"א.

והנני ש"ב מחו' דשכ"ק אהבו בכל בכל לב, המצפה לברכותי' הק' ליכרך  
בשנה טובה ומבורכת מעומרת בכל הישועות.

הק' מרדכי באדמו"ר מבעלזא וצוקלה"ה ומבילגוריא,  
בן חי' דבורה

פ"ש וברכת כוח"ט לכ"ק חתנו ש"ב הגוה"צ אבד"ק סעמיהאל שליט"א